

Titulní strana: Davle ve 20. letech

Vladimír Matys
Vzpomínky na Davli a okolí
Cestopisy

Vzpomínky na Davli, Sloup a okolí

Úvod (těžba dřeva v 60. letech)

Je předjaří roku 1965. Stojím na návrší na nové pasece nad Spálenomlýnskou cestou., starou významnou komunikací, po níž projížděly dříve selské vozy naložené obilím do Spáleného mlýna. Dnes tudy projíždění auta s lesáky dohlížejícími na průběh těžebních prací nebo minibus s lesními dělníky. Cesta je lemovaná hromadami kulatiny připravené k odvozu.

Kolem mne leží v nepřehledných hromadách nově poražené stromy. Jsou to většinou borovice, mezi nimi jsou i duby a několik buků. Vyvolává to pocit bitevního pole posetého mrtvolami. Vzduch proráží přerývané vytí motorových pil a rány padajících kmenů. Občas sem vjíždí velkokolý traktor. Jeho dvojčlenná osádka pracuje rychle. Odměřené kmeny svazuje řetězy do svazků a sváží je na skládky. Kola traktoru se hluboko zarývají do měkké půdy.

Traktorista spěchá. Míří si to přímo přes nově vysázený borový porost, v němž dále rozšiřuje vyrytou kolej, vjíždí do mladšího smrkového lesa, otlouká a dohola odírá kůru okolních stromů. .... Zabíjené stromy mlčí. Vzpomínám na borovici, o jejímž životě napsal poutavou knížku Jan Vrba. Kdyby ty postižené stromy měly dar řeči, jejich nářek by dnes přehlušil hluk motorů a ječení motorových pil.

Takto odchází starší generace borových lesů, pocházejících z osmdesátých let 19. století. Pokrývaly větší, rovinatou část území dnešního sloupského revíru, počínaje Šerpinami (blízko Měchenic) a konče v Dešínách (u Bojanovic).

Mění se ráz krajiny. Otevírají se pohledy do modravých dálek, ale také se naplno otevírá okno jižním a jihozápadním vichřicím. Ty nemilosrdně vyvracejí kus po kuse okrajové prořídle smrkové porosty, které jsou zřejmě silně postiženy vlivy civilizace. Nastupují nové generace lesů, pruhy starších, převážně listnatých (dubových), porostů a mladších borových a smrkových monokultur. Vstupují, stejně jako nově se rodící lidská generace, do velmi nejistých dob. Bude v našich lidech dost schopností a vůle pro uchování podmínek pro život našich lesů?

Dnes mají destruktivní síly převahu, ať už jde o faktory chemické, bezohledné používání lesní (těžební) techniky anebo nesprávné zaměření lesní politiky. Jde o to, zda bude možno včas tyto síly zneškodnit nebo dosáhnout alespoň jakéhosi „rovnovážného“ stavu.

Při smrti významných osob je zvykem sepsat nekrolog. I když tyto odcházející borové lesy nelze považovat za slavné, vzhledem k jejich zajímavé historii a jejich vztahu ke společenskému vývoji místního obyvatelstva je vhodné si vybavit několik obrázků z jejich historie. Rád bych proto napsal něco jako „nekrolog“ u příležitosti zániku starších generací Sloupských lesů a načrtl jejich historii. Bude to asi 70 let, co jsem jako děčko poprvé vstoupil do stínu jejich korun. Byla to doba, kdy končila První světová válka. ....

Autor knihy, JUDr. Vladimír Matys, kolem r.1960, Sloup u Davle

Zakládání Sloupských lesů

Sloupské lesy, tj. zhruba lesy patřící pod dnešní polesí Sloup¹ (po vyloučení lesů Klíneckých a Trnovských) patřily v historickém období k Slapskému panství, a to zhruba do počátku První světové války. A byly to právě velkorysé zalesňovací akce prováděné Slapským panstvím na přelomu 19. a 20.století, které vtiskly Sloupským lesům jejich specifický ráz a určily i jejich další vývoj.

První etapa zahrnovala zalesnění rovinných částí, a to téměř výlučně borovicí. Tyto roviny, včetně některých svažitých úseků, bývaly tehdy z velké části obdělávány jako políčka. Dodnes o tom svědčí podélné hromady nasbíraného kamení, odvodňovací příkopy a tradiční místní názvy jako „Kopanská“, „Kopaniny“. Pokud jde o druhy lesních porostů, tehdy převažovaly listnáče, především dub, buk, habr a bříza. Dokladem jsou rovněž místní názvy jako Březiny, Dubiny, Haberny.

V druhém sledu, zhruba v první dekádě 20.století, byly provedeny velmi rozsáhlé a značně náročné zalesňovací práce v Bojovském údolí². Dříve zcela neplodné stráně, zarostlé podle vyprávění pamětníků pouze lískovými a habrovými keři, na nichž se pásala stáda koz, měly být přeměněny na produktivní les. Sázen byl výlučně smrk, jen výjimečně černá borovice (např. na Hrádku nad Klíneckou zastávkou). Smrkem byly v té době osázeny také některé rozsáhlé rovinaté plochy (Zástrovská, Stará Hora, Loupenčí, Dubiny, Březiny).

Orientace na smrkovou monokulturu, v níž pokračovali v menším rozsahu i následní majitelé těchto lesů, se později ukázala jako nesprávná. Smrk byl velmi málo odolný proti kalamitám, které Sloupské lesy později postihly, počínaje mniškou ve 20.letech 20.století a konče průmyslovými exhalacemi a jinými civilizačními faktory.

V období po skončení První světové války³ prožívaly Sloupské lesy své mládí, některé smrkové porosty dokonce ještě své dětství. Borové lesy byly tehdy ve věku 40-50 let, smrčiny asi 15-20 let. Borové lesy byly již prosvětlené, nebyl tu žádný podrost, s výjimkou hustého borůvčí na mnoha místech; smrčiny byly těžko proniknutelným houštím. Po dlouhá léta se nedělaly žádné paseky, prováděly se jen probírky a kácely souše; o lesních kalamitách se zmíním zvlášť.

¹ Vesnice Sloup je nyní součástí městyse Davle

² Údolí Bojovského potoka, J.M.

³ Kdy se naše rodina do Sloupu přistěhovala, J.M.

Dříve než přistoupím k podrobnějšímu vyprávění o životě Sloupských lesů a poměru místního obyvatelstva k nim, chtěl bych uvést alespoň některé tradiční místní názvy jejich částí či úseků. Používali jich staří lesáci, hajní a místní občané. Odchodem starší generace upadají tyto názvy nezadržitelně v zapomenutí.

Místopis Sloupských lesů

Kopanská se jmenuje pruh lesa, který začíná přímo ve vesnici Sloup u domku „V kopci“ a táhne se mírně klesajícím terénem až na okraj strmého svahu nad Davlí. Prochází tudy pěšina spojující Sloup s Davlí. Na místě, kde pěšina opouští les, naskytá se nám nádherný pohled na soutok Vltavy a Sázavy a na celé široké údolí.⁴ Široký prostor polí kolem vesnice je směrem k jihu lemován táhlým hřebenem smíšeného lesa prostoupeného chatami. Jsou to **Plazy**, na něž o něco výše navazuje **Suchý vrch**, nejvýše položené místo nad Sloupem. Dále k jihozápadu jsou **Požáry** a **Kopaniny**, navazující na hlavní pásmo Sloupských lesů. Za Kopaninami se mírně svažovaly směrem k Bojovu **Dlouhé louky**; dnes jsou tu jen zbytky luk, na něž navazuje stejnojmenná chatová osada a vodní nádrž.

Zalesněné stráně nad **Bojovským údolím** začínají **Dolečkem**. Je to malé příčné údolí začínající pod **Zástrovskou**, které ústí do Bojovského potoka mezi měchenickými vilami. Na Zástrovské býval hustý smrkový les, který v roce 1947 zahynul na následky katastrofálního sucha. Blíže ke stráni bývala menší enkláva, která patřila davelskému občanu Liškovi a proto byla označována „Liškovo“.

Na Zástrovskou navazují **Šerpiny**, kde býval rozsáhlý komplex krásného borového lesa. Terén je z větší části písčité s velkým počtem „sejpu“ – trychtýřovitých jam. Jsou to neklamní svědkové dávné kutací činnosti. Stopy této činnosti je možno najít i v jiných částech Sloupských lesů, zejména „V **Jamách**“ (které sousedí s Šerpinami), „V **Rejžích**“ a v Klíneckých lesích.

Na Šerpiny navazuje **Stará Hora** s polní enklávou. Mezi prostorem Staré Hory a Šerpin je vklíněno úzké údolí, prudce klesající do Bojovského údolí – **Tukmín**. Šla tudy příkrá vozová cesta spojující Starou Horu s mlýnem v **Luhu**⁵. Jezdil tudy bývalý majitel mlýna Járka, jemuž patřilo i pole na Staré Hoře.

V Bojovském údolí byla u ústí Tukmína postavena první rekreační chata. Postavil si ji známý pražský lékař a průkopník skautingu Dr. Šimsa. Původní srub strhla povodeň v roce 1964 a její majitelé si potom postavili novou chatu na bezpečnějším místě⁶.

Mezi Starou Horou a otevřenou krajinou kolem vesnice Sloup se zvedá terén ke **Kalcovu kopci** s pískovnou. Odtud terén klesá do úžlabiny, v níž pramení potůček **Netahalka** (někdy také Natahélka). Hlavní její pramen je skryt mezi kmeny vysokých smrků, dříve též olší. Je to v tom místě, kde z levé strany vstupuje do této úžlabiny rokle, hluboko zaříznutá do písčitého terénu. Zde tryská ze skály pramen dosud velmi kvalitní vody. Podle nedoložené zprávy měl tato místa kdysi pachtována jakýsi Natahel, který zde pálil milíře. Odtud název Natahélka.

Zajímavým útvarem, který navazuje na prostor Staré Hory a Netahalky, je **Hrádek**. Je to skalnatý⁷ masív, který vystupuje jako výspa do prostoru Bojovského údolí proti železniční zastávce „Klíneček“. Na rozdíl od okolních terénních útvarů tvoří jeho povrch plošinu, jako by byl upraven lidskou rukou. Nemohlo tu být v dávných dobách opravdu menší hradiště? Archeologové se o tento útvar (pokud vím) dosud nezajímali.

⁴ Dnes je tento jedinečný pohled z „Vančurovy vyhlídky“ (spisovatel Vladislav Vančura působil jako lékař ve Zbraslavi a sem prý často chodil), již dříve narušený novým mostem přes Vltavu, zakryt chatkou.J.M.

⁵ Na Bojovském potoce

⁶ Dnes chatu vlastní rodina dr.Johna, proto se nazývá „Johnova chata“

⁷ Břidlicový, J.M.

Prostor ležící mezi údolím Netahalky a dalším terénním zářezem se jmenoval *V Rejžích*. Někteří lidé spojují toto označení se slovem „rýžovati“ (zlato). V místech, kde převažuje písčité terén, jsou zde patrné stopy dávné důlní činnosti (sejpy). V rovinaté části tohoto území bývala ve 20. a 30. letech 20. století lesní školka. Směrem k západu se tato planina zužuje a vyúsťuje v skalnatý útes, *Rejžovský Nos (Špic)*⁸ s romantickými skalními útvary a velmi pěkným výhledem ke Klínci, Lišnici a Černolícím. Na opačné straně uzavírá rejžovskou planinu „*Rejžovský kopeček*“, zajímavé návrší s posedem, s pěknou vyhlídkou do polí směrem ke Sloupu.

Pod Rejžovským kopečkem se rozprostírá neupravený bažinatý prostor s vysokým porostem kopřiv, křovin a bodláčů. V zahlobené meliorační strouze tu vyvěrá⁹ *Rejžovský potok*, v létě vysychající potůček, lemovaný řadou olší. Je to bývalá louka *Absolónka*. Zde se velmi zalíbilo černé zvěři, která si tu vytvořila kaliště a na kmenech okolních olší a smrků drbaliště. Rejžovský potok pak vtéká do lesa a prudce klesajícím údolím pod Rejžovským Nosem stéká do Bojovského údolí, v místech proti tunelu Dobříšské dráhy.

Na jih od Rejží se táhnou listnaté stráně zvané *Haberny*. Vedle převažujícího habru tu rostou i duby, lípy, plané třešně a na některých místech i vzácný tis (zejména v Zadní Haberně nad Bekovým kanálem). Rozlehlý borový les mezi Rejžovským potokem a *Spálenomlýnskou cestou*¹⁰ se kdysi vyznačoval bohatstvím borůvek a hub. Bohatstvím hub byl známý také smrkový les „*V Loupenčích*“. Nejvýše položená část borových lesů na západ od samoty „U Matysů“ se jmenovala „*V Rezervátě*“.¹¹

Za Spálenomlýnskou cestou leží uprostřed borových lesů dvě louky. Je to *Blahožova louka*, která patřila spolu s okolním lesem hostinskému Blahožovi ze Sloupu, a *Čámského louka*, kterou užíval hajný Čámský. Nedaleko této louky, vedle cesty k železniční zastávce „Bojov“, bývala do dvacátých let 20. stol. lesní školka. Kolem ní rostly některé ozdobné stromy jako lípy, javory apod. Z nich se zachovalo pouze několik borovic-vejmutovek. Opodál byla postavena v šedesátých letech „*lovecká chata*“, kde začínal svou kariéru pozdější vedoucí poleší Ing. Jiří Zíka.

Široký prostor mezi cestou k Bojovské zastávce a Spálenomlýnskou cestou, porostlý převážně smrkem, se označoval jako *Dubiny* (též V Dubinách, nebo Na Dubinách). K nim se počítaly i přilehlé starší smíšené porosty a stráně nad Borovskou zastávkou a Spáleným mlýnem. *Březiny* se nazýval les za *Vandrlíci* – potůčkem, který pramení na Dlouhých lukách, který ústí do Bojovského potoka u zastávky Bojov. Býval tu velmi pěkný smrkový les, v němž hnízdilo velké množství divokých holubů.

Meziválečné období, roky 1920 - 1939

Koncem První světové války prožívaly Sloupské lesy roky svého mládí. Výjimkou byly jen velice malé ostrovy starších borových porostů v Šerpinách, na Hrádku, kolem Blahožovy louky a poblíž dnešní lovecké chaty. V blízkosti samoty „U Matysů“ stály 3 osamělé duby, z nichž jeden – přímo před budovou – byl prý zasazen na počest narození korunního prince Rudolfa v roce 1859¹².

Jak jsem již uvedl, byly borové lesy ve dvacátých letech už vesměs prosvětlené. Nebyly to úplné monokultury; na některých místech byl přimíšen dub, jinde modřín.

⁸ někteří zaměňují tento útvar s Hrádkem

⁹ Jeho původní prameniště na výše položené bažině bylo meliorací přeměněno na pole. Zbytek hráze na začátku meliorační strouhy (na němž se týčí posed) naznačuje, že tu uprostřed polí pod Sloupem kdysi býval rybník J.M.

¹⁰ Zkráceně „Spálená“ cesta

¹¹ Kdysi tu stávala dřevěná rozhledna J.M.

¹² Tento statný dub začal před časem vlivem grafiozy (současné působení hmyzu a houby) usychat a nedávno byl poražen. Jiný dub byl dutý a rozlomil se při bouři. Přežívá ještě jeden starý dub v lese „pod vilou“. J.M.

Modřiny skončily většinou ohnuté jako „luky“, zejména při těžkém sněhu. Když byly modřiny vysazeny mezi borovičkami, získaly nejprve náskok; později však růstovému tempu borovic nestačily a přišly o světlo. To znamenalo jejich konec. Lépe se modřinům nedařilo ani ve smrkových porostech (např. na Staré Hoře). Nejlépe se jim vedlo ve společnosti listnáčů (Dubiny).

Smrkové lesy tvořily neproniknutelné houštiny. Na některých místech (Bojovské údolí, stráně) byty tehdy ještě nízké porosty. Ve srovnání s obdobím po Druhé světové válce bylo tehdy poměrně málo přírodních kalamit.

Nejhorší z těchto řídkých kalamit byla **mniška**. Bylo to v létech 1920 – 1924. Přesto, že jde o škůdce žijícího za normálních podmínek na borovici (bekyně sosnová), pohroma postihla výlučně smrkové porosty. Postiženy byly hlavně smrčiny v Loupenči a v Rezervátu. Naholo zničených porostů mnoho nebylo, smrčiny však byly vážně zeslabeny. Jejich růst se na dlouhou řadu let zastavil. Nejprve mniška napadla lesy v okolí Dobříše. Tam jsem poprvé viděl její „žír“ – nedozírné plochy suchých stromů (dnes podobně vypadají exhalacemi zničené Jizerské hory).

Mniška se zřejmě ve Sloupských lesích vyskytovala již předtím a hajní činili proti jejímu přemnožování stejná opatření jako proti klikorohům, chroustům apod. Kmeny sosen byly natírány ve výši asi 2 m nad zemí černou lepkavou barvou. Tím se zabránilo mladým housenkám vystoupat ke korunám stromů. Tato opatření však nezabránila obrovskému přemnožení této můry v kritických letech.

Pro dnešního člověka je nepochopitelné, že se boj s mniškou vedl zcela primitivním způsobem, bez použití chemických prostředků. Konaly se tak například výpravy školních dětí do lesů, kde zamačkávaly housenky a můry pomocí dřívěk. Anebo se ve večerních hodinách pálily ohně, do kterých nalétávaly celé mraky mnišek a na zemi zůstávala souvislá masa jejich těl. Na Spálenské cestě hořelo až 20 ohňů. V době svého největšího přemnožení (bylo to tuším v roce 1923) se housenky mnišky pustily i do listnáčů a nám na zahradě zcela „oholily“ jabloně.

Hrozivě vypadalo jaro 1924, kdy se u kořenů stromů vylíhly miliardy maličkých černých housenek a daly se na pochod do jejich korun. Všechno vypadalo na blížící se katastrofu. Vzpomínám si, jak jsem se tehdy zúčastnil spolu s otcem a lesáky pochůzky v okolí louky Absolónky. Kmeny smrků lemuujících palouk byly souvisle potaženy černou hmotou, která se pomalu posunovala do korun. Starý hajný Čámský plakal a stále opakoval „to je konec“.

Jako zázrakem však konec lesů nenastal. Masy housenek se nerozlézaly do větví a pochodovaly stále výš, a ve vršcích se kupily do ohromných hruškovitých balíků. Ty pak padaly po několika dnech mrtvé k zemi. To byl konec mnišky. Od těch dob jsem ji ve Sloupských lesích nikdy neviděl.

Mezi přírodní kalamity je možno také zařadit krutou zimu na přelomu let 1928/29. Po dlouhé řadě mírných zim způsobil vpád arktických mrazů do našich krajů mnoho nepříjemností. Vysoké závěje zabraňovaly přístupu do mnoha lesních úseků. Tehdy jsem si poprvé v životě natáhl lyže, abych mohl dopravit seno pro srnčí zvěř do krmelců a zrní do zásypů pro pernatou. Lyže byly do té doby u nás téměř neznámý pojem. Tehdy začali lyžarřit také Pražáci. Firma Rott¹³ zahájila prodej lyží a měli tam dokonce i „poradnu“, jak se má s lyžemi zacházet, mazat, montovat vázání apod. Lesní stromy příliš neutrpěly s výjimkou jedlí, které na mnoha místech uschly.

---

¹³ Železářství na Malém Náměstí; dnes slouží dům prodeji skla, lahůdek apod.

Druhá světová válka (1939-45)

Dny plné zmatků, úzkosti a zoufalství doby před Mnichovem, dny Mnichova, ani doba zániku Československé republiky a její okupace život Sloupských lesů zpočátku nijak neovlivnily. Nemohu zapomenout na své pocity, když jsem v těchto těžkých dobách (na cestě z Prahy) vstupoval pod klenbu rozložitých borovic a dubů v Šerpinách. Zde život plynul svým obvyklým způsobem. Jako vždy vyšla z mlázi na pastvu srna, někde v dálce se ozval holub hřivnáč. Tento klid nebyl ještě narušen vzdáleným vytím protiletectkých sirén. To přišlo daleko později. Tehdy zde byla skutečná oáza klidu.

Okupační orgány však nezhálely. Lesy byly podřízeny *regierungsratovi*¹⁴ Bernatskému. Podle vzoru nacistického Německa byla zřízena „Ústředna pro hospodaření se dřevem“ a zahájeno drancování našich lesů. Současně byly protektorátním opatřením zakázány holoseče¹⁵. Lesy měly být znovu a znovu probírány a ponechány procesu přirozené obnovy. Okupační orgány tak chtěly ušetřit náklady na zalesnění.

Tyto záměry však dokonale zkřížila příroda. Počínaje první protektorátní zimou 1939/40 byly Sloupské lesy postiženy dosud nevídaným množstvím polomů a vývrátů. Další kalamity přinesla následující série tuhých zim. Prakticky celé válečné období se zpracovávaly jen polomy. Bylo to převážně smrkové dřevo, které se zpracovávalo na loupanou vlákninu. Řídnutí lesů stálými probírkami zvětšilo náchylnost k vývrátům a polomům, neboť stromy ztrácely vzájemnou oporu. Byla to zhoubná politika, jejíž důsledky jsou dodnes patrné.

Hned na počátku války, v září 1939, bylo nařízeno odvést zbraně všeho druhu, od loveckých pušek a pistolí až po sečné zbraně (šavle), boxery apod. Většinu zbraní, které jsem měl podle nařízení odvést, jsem uschoval ve skalní skrýši nad tukmínskou nádrží. Byly uloženy do dřevěných obalů a pokryty tukem. Šavli po našem otci jsem zakopal ve strouze „pod vilou“. Obě pušky (kulovnice) uschované nad Tukmínem jsem revidoval počátkem roku 1943 a byly v pořádku. Po skončení války byly však natolik poškozeny rží, že byly nepoužitelné (myši prohryzaly obal).

---

¹⁴ *Regierungsrat* = vládní rada

¹⁵ Tj. kácení pasek

Velmi vážným opatřením byl zákaz provozu soukromých osobních vozidel a autobusů. Na silnicích jezdila prakticky jen vojenská vozidla a nákladní auta, která byla postupně přebudována na dřevoplyn. Nabitě vlaky vozily dělníky do továren v Praze a okolí a sobotní a nedělní spoje byly „vylepšeny“ připojením tzv. „hytláků“, tj. nákladních vozů, na kterých cestovaly davy Pražáků do lesů, aby si vylepšili válečný jídelníček lesními plodinami.

Skutečná válka vstoupila do Sloupských lesů až na konci válečného období, kdy se tu objevily letáky v ruštině, rozhazované nacisty z letadel. V nich byli nabádáni ruští partyzáni, aby se přihlásili v nejbližší obci na obecních úřadech nebo četnických stanicích. Bylo jim slibováno teplo a pokrm. Bylo to někdy na jaře 1944. Myslím, ve Sloupských lesích se větší množství partyzánů nezdržovalo. Bylo tu však mnoho německých dezertérů a uprchlíků z koncentračního tábora v Hradištku; byli to hlavně Rusové.

Ve dnech Pražského povstání se v Sloupských lesích rozléhaly výstřely z pušek a kulometů. Smysl a účel této střelby mi není dodnes jasný. Situace se stávala kritickou. Byl jsem na stráži u „vily“ ve dne i v noci. Bylo to někdy sedmého nebo osmého května, kdy jsem zašel na stráň nad Bojovskou zastávkou a uviděl na železničním stožáru poprvé československou vlajku. Sešel jsem dolů k zastávce a byl uvítán Miroslavem Bernardem a jeho partou. Během našeho vzájemného vysvětlování situace se ozval telefon a byl jsem vyzván, abych jej převzal. Hlásil se „partyzán“, prý z Kutána, a chtěl něco vědět o německých zákopech v okolí Sloupu a Hvězdnic.

Nejistotě učinili konec až kozáci maršála Malinovského, kteří se okolo 10. května usadili v rovinných lesích sousedících s vesnicemi Sloup a Hvozdnice.

Bojovské údolí

Přirozenou hranici Sloupských lesů na severu a severozápadě tvoří údolí Bojovského potoka, případně potok sám. Za „potokem“ bylo „Zbraslavsko“ a „Klinecko“.

Trampové nazvali ve třicátých letech Bojovské údolí „Údolím stínů“. V době mých dětských a chlapeckých let však „údolím stínů“ nebylo; naopak to bylo údolí kvetoucích luk, vysluněných břehů a čistého, sluncem prosvíceného Bojovského potoka. Jeho břehy byly po celé délce lemovány vrby a olšemi. Vrby bývaly každoročně ořezávány na výrobu košíků. Potok byl regulován a byly na něm tři retenční hráze – u Spáleného mlýna, pod Habernou a v Tukmíně. Nejdéle se zachovala hráz v Tukmíně, kde bylo možno pod hrází i plavat a skákat z hráze do vody.... Na potoce stávaly tři mlýny: Bojovský (Holubův), Spálený a Járkův mlýn v Luhu (na pokraji Měchenic).

Snahy po rozšíření plochy produktivního lesa vedly k vysázení smrkových monokultur po celé délce údolí, počínaje Spáleným mlýnem a konče Luhem u Měchenic. Počátkem čtyřicátých let začalo být Bojovské údolí skutečným „údolím stínů“: postupně zmizely všechny vysluněné travnaté plochy a rychle rostoucí smrky nemilosrdně zahalily údolí do tmavého stínu.

Série sněhových a větrných kalamit, jakož i katastrofálních povodní v čtyřicátých letech a také později v letech šedesátých a sedmdesátých povážlivě narušila původně souvislý smrkový porost. Opět vznikly otevřené prostory. Avšak místo dřívějších travnatých louček a vysluněných travnatých břehů, kam chodila vesnická děvčata na trávu, vznikl souvislý „kabát“ kopřiv. Potokem dnes teče voda znečištěná splašky z domácností a otrávená továrními zplodinami z kovohutí v Mníšku¹⁶. Dno potoka je po zániku živých organismů zaneseno mazlavým bahnem. Jedinou „výhodou“ současného stavu je přerušení dávné

---

¹⁶ V 70. letech unikly z kovohutí v Mníšku do Bojovského potoka toxické látky (sloučeniny vanadu) a zamořily mj. studně v Měchenicích, kde byla i státní vila předsedy české vlády. Bojovský potok byl tehdy ještě „pstruhovou vodou“. V téže době se podařilo s pomocí redaktorů Rudého Práva zabránit vybudování skládky komunálního odpadu v údolí Netahalky.

komunikace spojující Bojov a Měchenicemi, které znemožnilo vnikání motoristů do těchto míst. To dokonce umožnilo vznik novodobých „poustevníků“ (osada „Poustevník“) pod Habernou.

Je třeba se také zmínit o Bojovském údolí jako ráji trampské romantiky. Invaze trampů, skautů a jiných výletníků do těchto míst započala brzy po skončení První světové války. Myslím, že „zlatou dobu“ zažívalo trampské hnutí ještě v době „předchatařské“. Tramp, ať již „divoký“, nebo jeho mírnější odrůda, ještě nezačal zamořovat přírodu budováním pevných staveb (z počátku šlo o dřevěné sruby). Tehdy ještě přenocoval ve stanech nebo pod širákem.

Je obtížné popsat takovou vydařenou květnovou neděli v Bojovském údolí v letech 1925 až 1929. Parníky vychrlily v Měchenicích (zastávka Klíнец tehdy ještě nebyla) masy výletníků, kteří doslova zaplavili celé údolí. Pokud jde o pestrost a hluk vyluzovaný lidským hlasem i všemi možnými nástroji, podobalo se to trochu Matějské pouti. Nebylo místa, kde by nestál stan nebo nevisela nějaké houpačka, volejbalová síť nebo nehořel táborový oheň.

Lesáci tehdy sváděli těžký boj o záchranu lesních kultur. Hrozily lesní požáry, i když hlavním „paličem“ byl tehdy „Dobříšský Pacifik“. Chodíval jsem tam často v sobotu večer s hajným Čámským nebo Urbanem. Údolí naplňoval modravý kouř z trampských ohňů a přítlumený hlas kytar a zpěvu. Často docházelo ke konfliktům, když táborníci odmítali opustit vysázený prostor nebo louku. Pamatuji si, jak hajný Čámský splnil v jednom takovém případě svou hrozbu a brokovnicí přestřelil provaz, na kterém byl zavěšen vrchol stanu. Byl to nezapomenutelný pohled na vyděšenou trampskou dvojici, jak se hrabou ze splasklého stanu.

Ve třicátých letech tento nápor poněkud polevil, trampové směřovali spíše do údolí Sázavy a do Svatojánských proudů na Vltavě. Tehdy vznikají v údolí Bojovského potoka chatové osady – Brabcov, „Údolí stínů“ u Spáleného mlýna, osada u zastávky Bojov.

Ve válečných letech bylo Bojovské údolí těžce postiženo sněhovými polomy a katastrofálními povodněmi. Téměř byly zničeny souvislé smrkové porosty mezi ústím Netahalky a Tukmínem a úplně zanikl neobvyklý borový porost v bažinatém terénu pod Klíneckou zastávkou. Rostl tu zvláštní druh borovice, připomínající kleč. Staří hajní jí říkali „baumovka“. Původní majitelé Sloupských lesů ji sem údajně přenesli z Porýní. Zřejmě se do těchto míst tento druh borovice nehodil; je škoda, že se nezachránil alespoň jeden exemplář.

Povodně z let čtyřicátých již značně narušily původní regulaci břehů potoka. Nedosahovaly ale zdaleka ničivost povodní z let šedesátých a sedmdesátých, které úplně změnilo vzhled celého údolí a celé jeho úseky odřízly od ostatní krajiny - zejména úsek mezi Klíneckým tunelem a Spáleným mlýnem.

Katastrofální sucho v roce 1947 a postupné zvětšování chemického znečištění vody znamenalo konec života, jemuž byl potok domovem – hmyzu, drobných živočichů a planktonu. Zmizeli raci, většina druhů ryb, zanikla hnízdiště divokých kachen. Zmizel ledňáček, který se ještě donedávna objevoval v blízkosti Johnovy chaty (viz Pozn.5), a v močálech pod Hrádkem již nežijí ondatry. Již se ani nechce věřit, že ještě za tuhé zimy v roce 1920 chodil hajný Benda k zamrzlé nádrži pod Habernou na čekanou na vydru.

Tisy

Porosty tisů patří ke zvláštnostem Sloupských lesů. Nacházejí se na severních úbočích strání nad Bojovským potokem. Tisy rostou rozptýleně, většinou ve společenství smrku, habru a jedle bělokoré¹⁷. Počet jedinců odhaduji na 60 až 70, různého věku a velikosti.

Nejvíce tisů roste na zadní Haberně – úžlabině proti Bekovu kanálu – v porostu jedlí a smrků a na severní stráni nad potůčkem Netahalkou až k severnímu úbočí Rejžovských skal; menší počet tisů je v habrovém porostu proti jejich jižnímu úbočí a na prudké stráni nad tukmínskou nádrží¹⁸.

Za dobu, po kterou tato místa navštěvuji, nevykazují tyto tisy téměř žádných změn. Jejich růst je téměř nezatelný. Podle odborné literatury přirůstají jejich kmeny asi o 10 cm výšky za 100 let. Některým exemplářům, které se ocitly uvnitř hustých smrkových monokultur, hrozil po řadu let zánik. Chřadly tak, že z nich zbývaly jen kmeny a holé větve s nepatrným množstvím zelených jehliček. Byly zachráněny kalamitami (polomy, kůrovec), které postihly smrkové porosty. Dnes jsou tyto tisy opět zelené.

V některých letech tisy kvetou a vytvářejí plody, avšak za celých 60 let jsem neviděl vyrůst mladý tis. Zůstávají tu pouze staří jedinci – pamětníci dávných časů.

Život místních obyvatel a lesy

Život drobných vesnických obyvatel byl v době První světové války i v prvních poválečných letech těsně svázan s lesem. Drobná a málo úrodná políčka zdaleka nestačila poskytnou potravu těmto lidem, ani píce pro jejich kozy a krávy. Den začínal odchodem žen, a zejména děvčat do lesa na trávu. Chodily pro ni do pasek a na palouky v Bojovském údolí. Do lesa byl i vyháněn i dobytek na pastvu a les poskytoval i stelivo. Velké části borových lesů, například Šerpiny, Kopanská nebo Kopaniny, byly po několik desetiletí soustavně vyhrabávány. Dodnes je možno někde vidět na okrajích lesů zbytky hrazení proti vnikání dobytka do lesů.

Topilo se dřívím a po palivovém dříví byl velký hlad. Vše se využilo. V lesích nebylo souší, a dokonce i suché větve putovaly rychle do vsi. Dobývaly se pařezy. Ženy chodily do lesa „na suché“ vybaveny dlouhými tyčemi s háky na strhávání suchých větví z borovic. Jinou činností místních občanů byl sběr lesních plodin a produktů a jejich prodej v Praze na trhu. Sbíraly se suroviny na vánoční ozdoby, květiny, borůvky, houby, chvojí na hrob (na svátek Dušiček).

Vesnické ženy jezdily společně ve skupinách parníkem do Prahy a večer se vracely parníkem zpět. Své zboží prodávaly většinou na Uhelném trhu. Během těchto cest zažívaly někdy velká dobrodružství. O některých z nich jsem slyšel na „dračkách“ vypravovat z úst Stázy Kutilové, Kutilky „z kanceláře“ a Zamrazilové. Byly to úplné horory z oboru duchařiny a lupičství, při kterých se ježily hrůzou vlasy na hlavě. Prodejem hub, jahod a borůvek si některé ženy vydělaly dost peněz.

---

¹⁷ která již vymizela J.M.

¹⁸ Hluboká tůň pod kamennou hrází pod Tukmínem, kde se dalo i trochu plavat, dokonce i skákat z hráze do vody; dnes po ní není ani stopy

Po vodě do Prahy

Zde bych se chtěl také zmínit o tehdejší dopravě.

Pro vesnice sousedící s vltavským údolím, jako je Sloup, Račany a Hvozdnice, byl tehdy hlavním dopravním prostředkem parník; je to rozdíl proti současnému stavu, kdy se na parníky hledí výlučně jako na rekreační zařízení. Parníky tehdy sloužily dopravě obyvatel Povltaví, hlavně trhovců a řemeslníků, do Prahy a nazpět. Tomu byl přizpůsoben i jejich plavební řád.

Brzy ráno dorazil parník ze Štěchovic do Davle, kde ho očekával početný zástup trhovců; tyto scény zachytil J. Zajíček ve svých vzpomínkách otištěných v některých číslech časopisu „Soutok“. Jízda do Prahy byla velmi rychlá (trvala asi 2 hodiny), neboť Vranská přehrada ještě neexistovala a Vltava velmi rychle proudila. Kolem deváté mohly sloupské trhovkyně začít prodávat. Večer se stejnou cestou vracely domů, avšak plavba proti proudu byla mnohem delší – trvala skoro 4 hodiny.

Vltava v té době byla hlavní dopravní tepnou a důležitý zdrojem zdejších obyvatel. Podávat obrázek tehdejšího života na vltavských březích v okolí Davle by však přesahovalo rámec těchto vzpomínek. Nemohu se však ubránit vzpomínce na koníky, kteří chodili po „navigaci“ a tahali pískové lodě (šífy) proti prudkému proudu řeky. Tento zjev charakteristický pro Povltaví upadl již dávno do zapomnění, stejně jako „prameny“ (vory) projíždějící plnou rychlostí peřejemi nad soutokem Vltavy a Sázavy nad Davlí, či peřejemi u Vraného. Zapomenuta jsou i jména slavných sloupských Vltavanů, zejména kapitánů kolových parníků – Papoušek, Matys aj.

Železnice – známý Posázavský a Dobříšský Pacifik – nabyla na významu až později. Bylo to v druhé polovině dvacátých let v souvislosti s rozvojem stavebnictví a průmyslu, a dále pak v třicátých letech v souvislosti nástupem „trampské“, později chatařské romantiky.

Je třeba uznat, že místní obyvatelé nejen z lesa brali, ale také lesu „dávali“. Bylo to především vysazování nově vymýcených pasek, tzv. „kopání“. Kdo chodil na kopání, měl výhody při získávání lesních produktů.

Poprvé jsem se zúčastnil kopání již jako malý chlapec. Bylo to na Hrádku, kde se sázel smrk na příkrém svahu do Bojovského údolí. Hajný si nás, chlapce pozval na velmi časnou hodinu, abychom tu byli před příchodem ostatních. Šplhali jsme po stráni a motyčkami označovali místa, kde se budou kopat jamky. Postupovali jsme přitom podle provazu, který hajný hodil po svahu dolů. Po skončení této práce jsme vozili v kolečkách hlínu na okraj svahu (místo, kde se hlína kopala, se dá dodnes najít).

Sázení se tehdy zúčastnilo asi 20 – 30 dobře zapracovaných žen, které na „kopání“ chodily pravidelně. Práce probíhala za dobré nálady a povídání. Hajný Čámský si pro tuto příležitost oblékl parádní uniformu a jako kohout obcházel svůj houf štěbetavých žen. Se svým bílým plnovousem vypadal jako Krakonoš. Měl vždy dobrou náladu. Pokud zasakroval, činil tak zřejmě jen k posílení své autority.

Koncem dvacátých let a v letech třicátých se sázelo velmi málo – prakticky jen plochy po kalamitách. Instrukce „chození na kopání“ tak ztrácela svůj význam a po 2. světové válce zanikla. Tato instituce pocházela ještě z feudálně-vrchnostenských vztahů.

Prořezávky a čištění nově vysazovaných ploch nepředstavovalo tehdy problém, neboť všechno se využilo: chovatelé koz se postarali o vysekávání výhonků jív, malin apod., a o zbytek se vždy postaral některý z místních občanů, který si přes zimu udělal stoh habrových, dubových nebo bukových otýpek. Dnes teprve můžeme ocenit tehdejší rychlou likvidaci souší a odpadového dříví (které se dnes na hromadách pálí) a běžné vyžínání plevelného podrostu. Naproti vyhrabávání lesů a pastva v nich měly na lesní hospodaření negativní vliv.

Rozmach průmyslu a stavební činnosti koncem 20. let způsobil změnu ve výdělečné orientaci místních obyvatel. Byla to výstavba Vranské (později i Štěchovické) přepravy, vilová výstavba v Měchenicích, Pikovicích, na Plazech, ve Hvozdech, výstavba povltavské silnice aj. Nabité dělnické vlaky svázely sloupské a hvozdnické dělníky na pracoviště. Přes Sloupské lesy musely být zřízeny dobře zabezpečené pěšiny, aby se pracovníci dostali bezpečně na zastávku vlaku – ve dne, v noci, v zimě – za jakéhokoli počasí. Ze Hvozdnice a Sloupu se chodilo přes Kopanskou do Davle, ze Sloupu přes Hrádek do Klínce a z Hvozdnice přes Březiny do Bojova. Součástí těchto cest byly i železné či betonové lávky přes Bojovský potok.

To, jaký význam se těmto lesním cestám v nedávné minulosti přikládal, je zřejmé z okázalého otevření „revoluční“ cesty z Hvozdnice na Bojovskou zastávku brzy po 2. světové válce. Otevíral ji za slavnostního ceremoniálu předseda Národního výboru ve Hvozdnici. Po zavedení pravidelné autobusové dopravy tyto lesní cesty osiřely a jsou využívány jen sporadicky, hlavně turisty. O jejich údržbu se již nikdo nestará.¹⁹

Zvěř Sloupských lesů

Počátkem dvacátých let, kdy jsem se začal seznamovat s obyvateli Sloupských lesů, byl tu nejpočetnějším druhem zvěře divoký králík. Žil však výhradně v lokalitách, kde měl optimální podmínky – písčité terén, hustý porost a blízkost polí. Bylo to hlavně v trojúhelníku Zástrovská – Šerpiny – Stará Hora, a také na svazích Březin poblíž Bojovské zastávky. Králičí zvěř se tehdy tak přemnožila, že působila značné škody na mladých porostech, a byla proto střílena po celý rok jako škodná. Teprve kruté zimy v letech 1928- 1931 snížily stav králíků na únosnou výši.

Stavy ostatní zvěře, zejména srnčí a zaječí, byly ve dvacátých velmi nízké; srnčí zvěře bylo daleko méně než nyní²⁰. Hlavní příčinou bylo tehdy velmi rozšířené pytláctví, dále měl vliv tehdejší způsob provozování myslivosti v sousedních selských revírech. Bažanti tehdy v Sloupském revíru nežili, teprve koncem dvacátých let se začali objevovat v Zástrovské a potom i na Staré Hoře. Maxima dosáhli těsně před 2. světovou válkou.

Zajímavostí Sloupských lesů byl teřev, který se pravidelně zdržoval v Rezervátu a v okolí Blahožovy louky. Byla to velmi plachá zvěř, žil samotářsky a hnízdil zřejmě někde jinde. V třicátých letech se už neobjevoval. Mezi vzácné návštěvníky patřil jezevec; objevoval se v Tukmínu a na Zástrovské. Zřejmě sem přecházel z Klíneckého revíru.

Sezónními návštěvníky byly sluky. Objevovaly se nepravidelně – na jaře v březnu nebo dubnu (během tahu), a pak na podzim. Čekávalo se na ně většinou v Habernách; úlovků bylo málo a špatně se dohledávaly.

Pokud jde o škodnou, v meziválečném období se odstřelem udržoval nízký stav lišek. Teprve za tuhých zim ve válečných letech (1940-42) se jich objevilo větší množství.

Skalních kun bývalo mnohem více než dnes. Sídly v hrubých sutích nad Bojovským potokem. Jejich počet silně poklesl až v padesátých letech v souvislosti s používáním chemických postřiků v zemědělství. Tehdy také vyhynula, či téměř vyhynula celá řada dravců a sov a také drobné škodné (straky, vrány).

Z pernatých dravců je třeba uvést zejména krahulíka. V lesích lovil hlavně divoké holuby a lesní hrdličky. Jeho hlavním působištěm však byly polní revíry, kde lovil koroptve. To mu vyneslo u starších myslivců označení „koroptvář“. Na Hrádku hnízdily poštolky a u rejžovské školky hnízdil po několik let včelojed. Jestřáb se objevoval vzácně.

¹⁹ V poslední době tyto lesní cesty hojně využívají cyklisté (bikeři), kteří sjíždějí strmé úseky často vysokou rychlostí a mohou polekat nic netušícího turistu či houbaře. Horská kola ponechávají často v terénu rýhy, které dešťová voda přemění ve výmoly a někde dochází i k sesuvům. J.M.

²⁰ Tj. v 60. letech dvacátého století

Avšak daleko více škod než dravci páchaly na zvěři přemnožené straky a vrány-šedivky – (oba tyto druhy již téměř vymizely). Bylo to hlavně za tuhých mrazů a vysokého sněhu. Decimovaly nemilosrdně zesláblé koroptve, houfy strak napadaly i malé zajíčky. Jednou jsem překvapil houf strak, který napadl právě narozené srnče. Bylo tak poklováno na hlavě, že se nám je nepodařilo zachránit.

Ekologická katastrofa, kterou vyvolal člověk svými necitlivými zásahy do přírody, znamenala částečné či úplné vymizení většiny druhů obyvatel Sloupských lesů. Výjimkou je vysoká zvěř, které je relativně více (zmizeli pytláci). Ze škodné zbyly lišky, jestřábi a káně²¹. Po zániku jejich přirozené „krmné základny“, kterou tvořila drobná zvěř, se často zaměřují (kromě myši) na vysazené „voliérové“ bažanty a na domácí drůbež na dvorcích. Do svého „jídelníčku“ museli tito dravci zahrnout i řadu zvířat, kterých se dříve ani nedotkli – veverky, datly, sojky kvíčaly apod. Tím dovršují dílo zkázy, kterou začal člověk.

Myslivost

Svoboda, která zavládla ve společnosti po 1. světové válce a vyhlášení československé státní samostatnosti, se přenesla i do myslivosti. Každý sedlák či chalupník vyhrabal někde tu svou lankasterku nebo „drátěnku“ a šel na zajíce.

Sloupské lesy byly obklopeny malými selskými revíry (Měchenický, Davelský, Hvozdnický, Bojovský, Lišnický). Tyto revíry spravovala podle tehdejšího práva místní honební společenstva. Členem společenstva byl každý, komu patřil v katastru dotyčné obce nějaký pozemek. Zpočátku byly tyto revíry provozovány „ve vlastní režii“. Stříleli prakticky všichni členové – byly to stovky střelců. Získání zbrojního pasu a honebního lístku nebylo obtížné, stačilo uhradit menší poplatek. Kromě těchto „legálních“ myslivců se pohybovalo v revírech plno různých pytláků – od „okařů“ až po držitele vojenských kulovnic.

Tento stav vedl k téměř úplnému vyhlazení zajíců v okolních polních honitbách. Platilo tu doslova: „mnoho střelců zajícova smrt“. Tuto situaci dokumentuje smlouva o pronájmu Davelské honitby z roku 1925, kde se konstatuje, že na ploše téměř 400 ha tu žijí jen 2 zajíci. Zachránilo se jen málo zajíců – jen ti, kteří se chodili pást na „dvorské“ pole a leželi v lesích. I tam byli sice ohrožováni pytláky-okaři, někteří však této léčce unikli.

Je zajímavé, že zaječí zvěř za tohoto velice nepříznivého stavu přežila poměrně dlouhé období. Vzpomínám, jak vždy na prvního srpna, kdy končila doba hájení, vyšli všichni selští myslivci na čekání. Sedávali na poli v „panácích“ ze snopů obilí a čekali na ušáka, který vyběhne z lesa na pole. Rány padaly až dlouho do noci.

Rány však bylo slyšet i během dne – zvěř se střílela i při sekání obilí. Výhodu měli sedláci, kteří vlastnili (koňské) sekačky. Flintu si zavěsili vedle kozlíku (sedačky) a pálili na všechno, co se v obilí hýbalo. Sedlák pohlížel na zvěř, která se pásla na jeho poli, jako na svůj majetek.

Po polním honu²² začal teprve vlastní myslivecký záťah – čekání na zajíce nebo na srnce „na záplavu“. Večerní nebo ranní. Myslivci si kopali v zemi svá stanoviště, ze kterých mohli vidět pasoucí se či běžící zvěř proti obzoru, při východu nebo při západu slunce. Čekávali tu i v zimě, ležíce na pytlích slámy. Aby přilákali zvěř, rozhazovali po polích jablka, brambory nebo řepu. Pověstnými myslivci byli bratři Járkové, kteří lovili na Staré Hoře, a bratři Trnkové, lovcí na Zástrovské. Za nimi nezaostávali myslivci z Bojova, kteří lovili zvěř přecházející z lesa přes trať.

Střílení „na záplavu“ přinášelo i svá rizika – každou lovnou sezónu byl „pokropen“ broky nějaký chodec nebo domácí zvíře. Broky vypálené proti nebi totiž dopadaly do míst, kam

²¹ Stav v 60. letech. Dnes dominuje černá zvěř, která se tu od dob Marie Terezie nevyskytovala a přešla sem koncem 60. let z Polska, kde se za války přemnožila

²² Kde padlo např. 5 ušáků a tučtější koroptví

střelec neviděl a v tehdejší době, kdy nebylo motorových vozidel, se po cestách pohybovalo hodně chodců a povozů. Někdy tito myslivci jeden o druhém nevěděli a navzájem se zranili.

Jeden místní sedlák mi také ukázal lov „s koněm“. Vypozoroval místo, kam zapadl houf koroptví, vypřáhl od vozu jednoho koně a z korby na hnůj vytáhl svou lankasterku. Koroptve se za přítomnosti koně chovaly jako domácí slepice; jednou ranou zastřelil dvě koroptve a jednu ranil. Ta padla někde nad lesem. Kůň na střelbu nereagoval – byl na ni zvyklý.

Většina vesnických lovců tehdy používala staré brokovnice – byly to kohoutkové dvouhlavňové pušky z tažené ocele, nebo tzv. „drátěnky“. Používal se tradiční černý prach, který vydával při explozi oblak černého dýmu. Patrony si lovci vyráběli sami. Množstvím prachu si mohli odstupňovat sílu náboje. Na srnčí se používalo místo broků sekané olovo. Bezdýmný prach tito lovci používat nemohli – vyžadoval odolnější hlavně.

Ve třicátých letech přešli skoro všichni lovci na bezkohoutkové pušky (hamerlesky) a bezdýmný prach. Tím zanikla i domácí výroba patron.

Tyto vystřílené revíry byly později pronajímány, většinou bohatým pražským podnikatelům, advokátům apod. Ti tyto revíry postupně zlepšili, hlavně vysazováním bažantů. Sedláci si mezi sebou rozdělovali nájemné a náhrady za škody způsobené zvěří.

V padesátých letech poklesly dramaticky stavy drobné zvěře.²³ Na scénu nastupuje divoké prase, které bylo v Čechách (s výjimkou obor) zvěří zcela neznámou.

Lovení škodné

Každého, kdo zabloudil do lesa ve dvacátých letech (XX století), musely zaujmout dřevěné pasti, zatížené těžkými kameny, které byly rozestaveny na všech průsecích a křížovatkách cest a pěšin. Byly to tlučky. Hajný Benda jich měl nalíčeno asi 20.

Tato činnost pocházela ještě z doby, kdy byli hajní odměňováni za odvedení sojčího, stračího a vraního „šnáblu“ (zobáku) a veverčího ocásku. To vše byla tehdy „škodná“. S výjimkou toulavých koček se větší škodná do těchto pastí nechytla; zato to těžce odnesli ježkové. Po zrušení těchto odměn zájem hajných opadl a tlučky zmizely.

Hajný Čámský líčil hlavně na lišky, chytal je většinou do želez. Za liščí kožichy se tehdy dost platilo, mohl si tedy něco „bokem“ přivydělat. Tato jeho činnost vyšla najevo až v souvislosti s jeho úmrtím. Musel být náhle převezen do nemocnice a krátce nato zemřel. Jednomu ze spolupacientů se snažil vysvětlit, kde má ta železa nalíčena. Panovaly obavy, že se do želez chytne nějaký člověk nebo honící pes. Mělo jich být údajně osm. Nakonec se našla jen dvojice železa.

Čámský také několikrát zřídil na svém poli na Staré Hoře „střelnici“ na lišky. Od pohodného Wohlmutha ze Sloupu získal kus pošlého koně nebo krávy a ty zakopal asi 30 m od svého posedu. Lišky sem chodívaly vyhrabávat ze země maso. Kolik lišek ulovil, to se už nikdo nedozví...

---

²³ V souvislosti s kolektivizací zemědělství – zanikly meze a drobné remízky, chemie, nové osevňovací postupy...

Houbaření

Produkce hub je v podstatné míře závislá na stáří lesa; sloupské lesy dosahovaly v meziválečném období právě z tohoto hlediska optimálního věku. Byly to zejména rozsáhlé smrkové porosty v Dubinách, Rezervátu a Loupenčí, kde bývalo obrovské naleziště smrkových hřibů. V letních měsících jich odtud nosili houbaři každodenně plné koše. Rostly ve skupinách, takže se dobře sbíraly. Koncem třicátých let však produkce těchto hřibků prudce poklesla; byl to zřejmě důsledek opakovaných probírek, všeobecného úbytku vláh a zániku mechu.

Borové lesy neposkytovaly takové množství hřibků, začínaly však rodit už brzy na jaře, někdy již v květnu – zejména na jižním svahu nad Spáleným mlýnem, v Požárech a v Šerpinách. V borových lesích se nacházely velmi krásné exempláře borováků s hnědočernými hlavičkami. Tento druh zde již úplně vymizel.

Postupným probíráním borových lesů a v důsledku kalamit a vysoušení povrchu půdy se rozmohla na mnoha těchto místech hustá buřeň a s houbařením byl konec. Z jedlých hub se tu najde jen na podzim václavka.

Z tradičních houbařských nalezišť se zachovaly pouze habrové a dubové stráně Bojovského údolí, které si zachovaly původní vegetaci a ráz. I když ani tam není úroda hub tak bohatá jako dříve (vlivem celkově suššího klimatu), jsou to dnes nejvděčnější houbařské terény. Jestliže srovnáme výskyt hub před 2.světovou válkou a nyní²⁴, jsou nápadné dva rozdíly

- podstatné omezení sortimentu jedlých hub
- velká nepravidelnost růstu hub, vyvolaná častými obdobími chladu či sucha

Z jedlých hub vymizely zejména ryzce, zelánky, havelky („kočky“) a klouzky (s výjimkou klouzků modřínových, tzv. „klouzek sličný“). Ty představovaly podstatnou část kvalitních podzimních hub.

Potěšující je výskyt hřibů a jiných hub v mladých porostech, vysázených v šedesátých letech.

Sloupské lesy po 2.světové válce

V čtyřicátých a padesátých letech vstupuje značná část lesních porostů, zejména borové porosty na rovinách (od Šerpin po Hvozdnici) do zralého věku. Velkoplošná těžba byla tehdy zakázána; přikročilo se k ní až v letech šedesátých, po vydání nového lesního zákona.

Jak bylo již uvedeno, v době protektorátu byly povoleny jen probírky. Po válce se kácely jen tzv. „kotlíky“; bylo to podle tehdy platné doktríny „socialistického lesa“, kdy se sázely vesměs listnáče, hlavně buky a duby, ale také lípy a habry. Avšak pokračující probírky a kalamity vedly na mnoha místech k velice řídkým porostům, které vlastně nebyly ničím jiným než maskovanými holinami. Tyto prosvětlené prostory se nezadržitelně pokryly vysokou hustou trávou a listnatým, hlavně habrovým podrostem. Takto se téměř čisté lesy let čtyřicátých změnilly na téměř neprostupnou džungli.

Z kalamit poválečného období se musím zvlášť zmínit o katastrofálním suchém roce 1947, který zanechal trvalé následky nejen na lesních porostech, ale poznamenal i život v nich. Tehdy úplně vyschnul Bojovský potok a vyhynula v něm vodní fauna, tj. raci, potápníci apod. Vymizely též některé druhy hub, např. ryzce.

Nejvíce utrpěly smrkové porosty, na některých místech, např. v Zástrovské, uhynuly ze 80-90% a na jižních stráních v Rejžích a Dubinách zůstaly jen modřínky a duby.

Z dalších poválečných kalamit je třeba vzpomenout také dvě obrovské povodně na Bojovském potoce, které přišly v letech 1963 a 1975, v obou případech v létě. Zvlášť

---

²⁴ 60.léta XX.stol.

katastrofální následky měla první povodeň, která si vyžádala i 2 lidské životy. Téměř byly shlazeny regulační stavby na potoce²⁵ a vyvráceny břehové porosty. Zmizela původní cesta Bojovským údolím, které se stalo nepřístupným pro povozy a zčásti i pro pěší.

Naskytá se otázka, jak mohlo dojít k tak velkým povodním, které neměly v předcházejících 100 letech (minimálně od doby regulace, tj. 1890-1910) obdobu. Podstatný vliv jistě mělo odstranění mezí při kolektivizaci, a také snížená schopnost lesních porostů zadržovat srážky. To vede k prudkému odtoku dešťové vody do údolí a vytvoření povodňové vlny²⁶.

Zajímavým jevem poválečného období je změna vztahu místních obyvatel k lesu. Z chovatele dobytka, zejména koz, a hospodáře, jehož život byl úzce svázán s lesem, se stal „člověk konzumní“. Ten nemá zájem o plody lesa, ba ani o jeho návštěvu. Náhodou jsem před časem potkal jednu paní ze Sloupu, která sháněla žaludy nebo kaštany pro své školní dítě, měli je přinést na vyučování. Ač žila ve Sloupu již řadu let, nevěděla, kde rostou duby či kaštany. Možná v lese vůbec nebyla. Do lesa nechodí dnes už ani milenecké páry; město je pro ně zřejmě lákavější²⁷.

Od začátku sedmdesátých let se začínají stále silněji projevovat důsledky civilizačních vlivů. Je to zejména chemické znečištění ovzduší spolu s chemickými změnami půdy.²⁸ Jsou to opět smrkové porosty, které jsou postiženy nejvíce. Zvláštní kapitolou je osud jedle bělokoré, které kdysi představovala významnou součást lesních porostů. Chátrá již od konce třicátých let a pokusy vypěstovat její mladou generaci se nezdařily. Dnes dožívá několik desítek těchto jedlí na severních svazích Bojovského údolí.²⁹

Nadějí pro budoucnost je nová, mladá generace lesů. Roste rychle, a podobně jako dorůstající generace lidská je plná života a energie. Budoucnost obou je však zastřena nejistotou.

(Rukopis byl dokončen kolem roku 1970).

*Přepsal a poznámkami opatřil J. Matys
V Praze 28.5.2005*

²⁵ Tj. jezy a regulace břehů z dob Rakouska-Uherska, z let 1890 - 1910

²⁶ Tento jev „vysoušení kontinentů“ má dnes globální charakter a přispívá (vedle skleníkového jevu) ke globální změně klimatu; jedním z projevů jsou i extrémní výkyvy počasí. Dalšími faktory, které urychlují odtok vody z krajiny jsou zvětšování zastavěné plochy, zhutňování orné půdy vlivem mechanizace, změna vegetace (zmizení mechu) následkem kyselého spadu aj. J.M.

²⁷ V poslední době (cca od roku 1980) existuje vážný důvod aby se lidé lesu vyhýbali - klíšata infikovaná lymfskou boreliózou, případně klíšťovou encefalitidou (zúsobující zánět mozkových blan); jako by se příroda mstila za naši bezohlednost

²⁸ Kyselé deště, obsahující zředěnou kyselinu siřičitou, mění kyselost (pH-faktor) půdy; některé rostliny to snášejí, jiné nikoli. Mění se druhové složení flóry, bují travní porosty na úkor lesa

²⁹ Po roce 1990 se sirné exhalace snížily, což vedlo k určitému oživení skomírajících druhů. Je otázka, zda se toho některá jedle „dožila“. V lesích se od sedmdesátých let vysazují jedle kanadské, které dobře prosperují

Paměti mého otce, dr. Vladimíra Matyse

Podle otceva vyprávění zapsala Ludmila Kálalová

První světová válka.

Za 1. světové války jsme bydleli v Jevanech. Vytvořili jsme tam společenství s rodinou Drahorádových. Drahorád byl zubní lékař. Jeho dcera Miluška mě vozila v dětském kočárku a několikrát mě provezli po rybníku na jole. Vzpomínám si, že sedlák, u kterého jsme byli ubytováni, se jmenoval Hedrlín. Od něho jsme chodili po mezi k lesu, kde rostly houby lišky. V té době jsem viděl poprvé automobil. Jezdil v něm nějaký Pražák, hodně troubil a dělal spoustu prachu. Občas přicházely zprávy o začátku války, o potopení křižníku Blücher. Všichni čekali, jak dopadne náš táta, že stejně jako strejda bude narukovat na vojnu. Nakonec zůstal v Praze, kde měl zajišťovat dodávky uhlí pro město. Strejda Emil byl na frontě v Haliči. V pražském bytě ve Valentinské ulici se v těchto dnech často objevoval strýc Václav z Hraštice. Veliké vzrušení působila smrt císaře Fr. Josefa I. Jednou jsem polknul "cisáka". Byla to poštovní známka s císařem. Víím, že mě drželi za nohy nad lavorem a třásli se mnou, až ze mě cisák vyletěl.

Máma a babička se velmi nepříznivě vyjadřovaly ke koupi Sloupu. Myslely si, že je to objekt, který trčí do výše jako sloup. Konečně přišel den, kdy jsme měli do toho Sloupu vycestovat. Celá naše rodina (kromě otce) včetně kočárku, služebné, se dostavila na nábřeží na parník. Nasedli jsme do parníku, kde jsme se ubytovali do podpalubí do restaurace a dostal jsem tam držkovou polévku. Parník jel skoro 4 hodiny proti proudu. Přehrada ve Vraném nebyla, ale byla tam prudká peřej. Teprve někdy okolo 12 hodin přistál parník v Davli, na levém břehu Vltavy. Všichni jsme vystoupili a s námi spousta dalších lidí (parník byl hlavním dopravním prostředkem). Pomalu jsme kráčeli Kopanskou do vršku, na jednom místě pamatuji, že jsem se zastavil u jedné hradbičky a zvolal jsem silným hlasem: "Proletáři všech zemí spojte se, a založte republiku rad." Všichni ostatní občané byli tím pobouření a babička mi zakázala takto mluvit. To co jsme viděli potom ve dvoře ve Sloupu, vyžaduje delší výklad.

Dostali jsme pokojíček s výhledem na Klíнец, kde právě hořelo. Ve dvoře byla tenkrát teta Marie Hlinecká s dcerou Blaženkou a pracovalo tam několik zajatců, většinou srbských. Měli takovou zvláštní schopnost. Na příklad jednou skočil do louže na dvoře a chytil rybu. Asi to byl kapr. Louže byla zajímavá tím, že tam sídlily ondatry.

V té době začínaly žně a bylo velké horko. Neexistovala žádná mechanizace, všechno se dělalo ručně. Bylo najato několik sekáčů a sekání žita nebo pšenice a za každým sekáčem chodila jedna žena s plachtou a srpem a odebírala useknutou hrst obilí, a vytvářely z toho snopy. Pak jsme stavěli panáky.

Mě vzali s sebou také, s babičkou, která byla zničená horkem a prací a mě schovali pod stromeček na hraji lesa do stínu. Měli jsme potřebu jít se vykoupat. Tak jsme šli do Bojovského údolí. Šlo se okolo hájovny a potom dolů podél Rejžovského potoka, kam chodily děti pást dobytek a kozy. Na okraji potoka byly vrby, které ořezávali košíkáři z Klínce. Koupali jsme se v nádrži ve které proudila voda ze 3 otvorů. Bylo velmi příjemné si pouštět vodu jako sprchu. Otázku lovení raků, kterých tady bylo velmi mnoho, musím probrat samostatně. Potom už jsme se odtrhli od té robotárny ve dvoře. Když jsme se šli koupat, měli nám to za zlé, protože v té době onemocněla prasnice červenkou. Za té situace chodit se koupat je hřích.

Španělská chřipka.

Právě v té době, kdy jsme se přestěhovali do hájovny, nastala doba španělské chřipky. Lidé hromadně umírali a stále zvonil umíráček ve Sloupu. Z našeho okruhu jsem dostal nemoc pouze já. Byl zavolán lékař (davelský) s koněm a vozíkem , podíval se na mě a prohlásil, že mám španělskou chřipku. Dal nám aspirin a poděsil babičku tím, že opakoval neustále : laringitida, bronchitida, agonia .....a doporučil, aby mi dali na prsa placku.

Nakonec jsem zůstal s babičkou sám (babička Svobodová.) Nastěhovali se k nám jako domovníci Zamrazilovi. S paní Zamrazilovou se rád bavil hajný Benda, takže k nám často chodil a bavil nás historkami z loveckého a pytláckého života.

28. říjen 1918.

Ze všech domů ve Valentinské ulici i z jiných ulic vyšli lidé a zpívali: " Proč bychom se netěšili ", " Marseillaisu", " Hej Slované " a " Proč bychom se netěšili když Viléma oběsili ". Šli jsme po nábřeží k Národnímu divadlu a odtud po Národní třídě na Václavské náměstí , které bylo plné lidí. U koně promlouval nějaký politik k zástupům, nevím, kdo to byl. Vrátili jsme se dost pozdě a byli jsme strašně unavení.

Rodina Koulova.

Rodina Koulova³⁰ mi byla blízká od nejtěšnějšího věku. Hlavní, co mi ulpělo v paměti byla zahrada plná exotických tropických a podobných rostlin. Zajímavé sbírky motýlů, které ovlivnily moje aktivity v době, kdy jsme se nastěhovali do Sloupu. Bylo to hlavně chytání motýlů, pěstování housenek, atd. Členy rodiny Koulů, s nimiž jsem se brzy seznámil, byl jednak sám ing. Arch. Jan Koula, jeho manželka, a zvláště " teta Vika" , dcera architekta Kouly a manželka mého strýce Emila Svobody. Naše rodina bydlela na Starém městě ve Valentinské ulici, Návštěva u Koulů představovala celodenní výlet, Často jsme tam přespávali. Pobyt u Koulů byl také zpestřován rachotem a hlukem projíždějících vlaků. Dráha přímo sousedila se zahradou. V přímém sousedství Koulů bylo naše " kopaniště", velmi významné po dobu války. Byla to parcela, na které měl stát náš vlastní dům / vila)Za války nás kopaniště zásobovalo zemědělskými výrobky (brambory, maso, cibule).Dopravit tyto výrobky do našeho domova ve Valentinské ulici představovalo dobrodružství, protože orgány Magistrátu hlídaly hranici kde se vybírala potravní daň a zboží bylo nemilosrdně zabavováno. My jsme museli pronášet to zboží. Dávalo se do ranců a tak jsme s ním utíkali před policajty. Vztahy s Koulovými se zintenzivnily po roztržce našich rodičů s Hraštickými . (Matysovi z Hraštice)., kdy jsme se vystěhovali ze Dvora a bylo třeba najít rychle slušné ubytování na našich pozemcích. Padlo rozhodnutí přestavět hájovnu, kde bydlel hajný Čámský, a Čámského přemístit do objektu ve Sloupu.

Koula se ujal práce na přestavbě hájovny a pak tam často jezdil a sledoval postup prací. Přitom chodil hodně po lesích a chytal motýly. My jsme s ním chodili a napodobovali jeho motýlářství.

---

³⁰ Architekt Jan Koula, mj.návrh Čechova mostu v Praze

Auto

Když se dědeček (můj tatínek) stal ředitelem Pražské železářské společnosti, vozil nás občas na Sloup autem šofér Jirava. Auto bylo velmi pozoruhodné a pro dnešní lidi nepochopitelné. Byl to Mercedes Benz o 20 HP , který měl tvar kočáru. " automobil bez kobyl ". Místo kobyl byl motor, ze kterého se často kouřilo, protože měl motor, kde chlazení mělo poruchy a muselo se zalévat vodou. Mně bylo určeno sedět vedle šoféra a podle pokynů jsem šlapal na pedál výfuku, kde se po zmáčknutí ozval silný rachot motoru. Plyny odcházely rovnou z motoru. Ten automobil neměl elektrické osvětlení , večer se musela rozsvěcet lampa (karbidová). Největší rychlost, kterou jsem v tomto autě zažil, byla 40 km / hod.

Každý rok na jaře odjíždělo auto do dílen, kde mu byla namontována letní karoserie a zimní byla uschována do příští sezony. Samozřejmě, že provoz za této situace byl složitý. Když přšelo, natáhla se plachta, když přestalo, zase se sundala. Když byl potkán automobil, byl posuzován jako nepřítel. Pokoušel se předjet, a potom zviřený prach musel poražený hltat.

Lesy

Když mniška napadla velké porosty

Lesy byly vesměs mladé. Borové lesy na rovinách se zřejmě připravovaly na invazi mnišky, Na kmenech byla lepkavým nátěrem namazána kola, přes která nebyly housenky schopny vylézt na vršek. Byla to mūra, bekyně sosnová, a objevovala se v červenci a srpnu. Samičky byly světlé, bílé s černými znaky, a byly z daleka vidět. Samečkové litali zpravidla jen večer a v noci a byli mnohem menší. Skutečný nápor mnišky nastal až v roce 1924. Tehdy jsme absolvovali průzkumnou cestu do Dobříšských lesů, kde nám ukazovali červené stráně (suché), na velikých plochách. U nás se hromadně objevila mniška v následujícím roce, 1925. Napadla vesměs smrkové porosty. V té době se už organizovaly hromadné výpravy do lesů na potírání mnišky. Lidé mačkali jednotlivé motýly. Toto počínání bylo naprosto neproduktivní. U nás jsme organizovali velkolepou akci pálení ohňů, několik desítek ohňů zazářilo a do nich padaly tisíce trupů motýlů. Ovšem ani to nebylo platné při obrovském náporu tohoto škůdce. Když jsme na jaře 1926 navštívili smrkové porosty, viděli jsme na kmenech veliké tmavé skvrny které se pohybovaly směrem k vrškům. Byly to miliony housenek , které směřovaly do korun smrků. Staří hajní a ostatní lesáci považovali věc za ztracenou. Tím větší bylo naše překvapení, když se zjistilo, že tyto miliony housenek, vedené vůdcem, dospějí k samotnému vršku tam vytvoří velikou hrušku , tvořenou z tělíček mnišek, a po určité době padají všichni mrtví k zemi. Byla to biologická smrt. Starý hajný Čámský se dal do pláče.

Ptáci.

V dobách , kdy jsme získali sloupské lesy , tj. ve 20. letech, se zcela pravidelně vyskytoval v "Rezervátu" (za stodolou) ve smíšeném porostu na kopci za vilou, tetřev. Byla to samice, která se zdržovala na vrškách stromu a byla velmi plachá. Byla známá tím, že to byl největší pták, který žil ve sloupských lesích. Po vyplašení letěla směrem k Dejším (Stržínkův revír, Čísovice - Hřebeny) . Podle trusu jsme zjistili, že tetřev, popř. více tetřevů se zdržuje také u Blahožovy louky. Ten trus vypadal jako provaz (rozdrobený). Tento stav trval asi do 27. Roku , kdy tetřevi vyhníždili ve Vaškově revíru, v Kopaninách. Tam na ty mladé tetřevy narazil mladý šílenec, údajně mladý Mareš z rodiny Hraštičáků. Ten se dal do zuřivého střílení a postřílel všechna mláďata kromě jednoho, které se zachránilo v našem revíru a bylo těžce zraněné. Tento masakr znamenal konec tetřevů v našem okolí.

Tetřivci se objevili pouze jednou na Zástrovské a to v zimě. Bylo tam více stop ve sněhu, podobné jako bažantí. V té době bažanti v našem revíru nebyli. Našel se pozůstatek jednoho tetřívka v Dolečku, kdy tam byl přivlečen liškou. Bylo to také v zimě ve sněhu.

Sluky

Na sluky jsme čekali s naším tátou od samého začátku našeho revíru, a to na známých místech. Čekávalo se někdy v březnu ve večerních hodinách. Bylo slyšet kohoutka, který vydával zvláštní pískavý ton, lítal nízko při zemi, zpravidla v době, kdy přestali zpívat večerní ptáčkové (kosi). Bylo velmi obtížné toho ptáčka spatřit. Větší úspěch jsme měli, když jsme se přemístili na přední Habernu, což byla nová paseka (stráž nad Zadním paloukem). Vodili jsme tam naše kravičky z pastvy. Tam byl daleko lepší rozhled a objevovalo se tam více ptáků. Tam jsem zastřelil první sluku, potom další, ale musely být dohledávány druhý den, protože večer byla úplná tma.

Jak jsem sázel stromy

Velmi vzbudila mou pozornost kniha francouzského autora Giono " Muž, který sázel stromy". I já jsem byl mužem, který sázel stromy. Bylo to právě v době, kdy se sloupské lesy dostaly do našeho vlastnictví a zjistilo se, že s výjimkou Bojovského údolí jsou pokryty výlučně smrkovými a borovými porosty. Tento stav byl zřejmě nesprávný a náš otec se snažil zjednat nápravu tak, tak, aby byly v jehličnatých lesích přimíšeny listnáče, zvláště duby a buky. Pamatuji se, že mi bylo uloženo přinášet z pražské Stromovky žaludy amerických dubů a dále semena javorů a ostatních dřevin, které měly naději na úspěšné přemístění do sloupských lesů. Tyto všechny pokusy, které trvaly několik let, byly zcela marné. Dokonce ani velká část nové školky v Rejžích, kde byly vysazovány duby, nestačila. Celé vysázené záhony neposkytly ani jednu sazenici. Všechny odnesly sojky a ostatní ptactvo. Pokud se někdy náhodou sazenice ujala, byla vzápětí skousána zvěří - zajíci a srnci si na nich velmi pochutnali, protože to byla pro ně vzácnost. Po dlouhé době, několika letech, nastalo určité zlepšení situace, protože přestaly už do lesů proudit zástupy koz a krav z vesnice. Náš otec dal dokonce velkou část lesů oplotit proti invazi dobytka a proti vyhrabávání lesního steliva. Za tuto aktivitu nebyl místním obyvatelstvem moc pochválen.

Teprve v 30. letech, kdy se aktivita venkovského obyvatelstva zaměřila na výnosné zaměstnání v Praze a okolí a na stavbě přehrad, bylo možno úspěšně vysazovat listnáče, hlavně duby.

Tento stav je zcela odlišný od případu muže, který sázel stromy podle románu francouzského autora. Tomu všechno vycházelo a během svého života už chodil ve vysoko vzrostlých lesích, které zasadil.

6. července

6. července se konalo pravidelné procesí k Husově hranici, která byla navržena na nejvyšším místě silnice od Hvozdnice, kde odbočuje silnice do Masečina. K této hranici se začalo pomalu trousit obyvatelstvo Hvozdnice. Hlavní průvod vedl řídící učitel školy ve Hvozdnici spolu s představenstvem církve. My jsme přišli na toto místo z vesnice Sloup. Nejprve jsme zašli na návštěvu k hajnému Bendovi, který byl kazatelem československé církve. Když jsme ke hranici dorazili, už tam bylo plno lidí, a okolo 5. hodiny byla hranice zapálena a z nedalekého vyvýšeného místa promlouval k zástupům kazatel, většinou to byl hajný Benda.

Často se stávalo, že došlo k incidentu , protože Benda měl řadu nepřátel . Pamatuji si velmi dobře, jak jedna paní přerušila jeho projev a řekla, že mluví o lásce a přitom krade. Narychlo musel představený církve tu paní přerušit a pokračovalo se v bohoslužbě.

V souvislosti s návštěvou u Bendů bych se rád zmínil o této zajímavé postavě,

Hajný Benda.

Benda k nám chodil velmi často a bavil se s domovnicí Zamrazilovou. Z Bendy měly strach chovatelky domácích zvířat, protože věřily, že má uhrančivé oči a že by mohl mláďata uhranout. Samozřejmě, že šlo o nedorozumění. Měl vystřelené oko. Kromě toho měl ustřelené 3 prsty u nohy a 2 prsty u pravé ruky. Řetěz těchto malérů , které se odrazily v jeho osobě, pokračoval dále. Sám jsem zázrakem ušel katastrofě , když Benda nechal natažené kohoutky u své Lankasterky a takto seděl vedle šoféra , když jsme odjížděli ze Sloupu do Hvozdnice.

Náhle vyšel výstřel, náboj šel těsně vedle mého ucha a rozstřílel strop automobilu.

Přiživoval se mimo jiné pytláctvím, a to ve společenství se zdejšími řezníkem , kterému udával místo, kde měl něco střílet a on si pro to chodil. Když ho jednou chytili, mohl dokázat pomocí svědků houbařů, že zvěř nezastřelil, nýbrž nalezl. Byl to člověk velmi literárně kvalifikovaný četl spoustu odborné a zvláště filosofické literatury. Rád jsem s ním chodíval večer na čekání, protože bylo potěšením poslouchat jeho filosofické názory.

Oběšený

Velmi rád jsem chodil s hajným Bendou na večerní čekání na zvěř, zvláště na zajíce. Zající vycházeli z lesa na pole. Na některých místech, hlavně v důsledku stavu terénu. , chodili z houštin na stráně ve skupinách, několik zajíců za sebou. Ze své zkušenosti jsem zjistil, že když jde několik zajíců a jednoho zastřelím, ti ostatní se jen na chvíli zastaví, a pokračují v pohybu. Je možné takto zastřelit několik zajíců najednou.

Bylo to jednou na podzim. Přišel jsem na toto místo s hajným Bendou a stoupili jsme si asi 30 m od sebe za borovice a čekali na zajíce,. Tehdy jsme stáli v úplném tichu , a slyšeli jsme zvláštní chrchlání. Byl to divný zvuk a Benda myslel, že jde o srnčí zvěř, postiženou zánětem nozder. Tak jsme poslouchali a už nám to bylo nápadné , tak jsme se rozhodli jít tím směrem , protože už bylo šero. Vstoupili jsme do mladého smrkového porostu , chvílemi bylo úplné ticho, chrchlání už přestalo, a už jsme se chtěli vrátit zpátky . Jak jsem procházel touto houštinou , náhle jsem ucítil náraz do hlavy, Obrátil jsem se nahoru a uviděl oběšence. Mezitím přiběhl Benda a ten ho nadzvedl a já jsem pokračoval v lezení po tomto stromku a snažil jsem se přerýznout provaz, byla to prádelní šňůra. Vtom ta váha oběšence s mou váhou způsobila, že se stromek se začal vyvracet a oba jsme se zřítily na zem. Benda okamžitě poznal, že jde o mladého Křížka , který žil ve Hvozdnici se svým otcem. To už začali chodit lidé od vlaku, který přijížděl okolo 18 hodiny. Volali jsme o pomoc, a zanedlouho se tam objevila spousta lidí, kteří se snažili oběšence oživit. Po dlouhém úsilí se jim to podařilo. Mezitím jsem šel shánět lékaře. Telefonoval jsem z budky. Už bylo dost pozdě a nebyl jsem tam nic platný, tak jsem odešel domů na večeři. Dodatečně jsem se dověděl, že mladého Křížka odvezli do nemocnice a že už je při vědomí.

Roky 1927-1928

Byla to léta, kdy jsme ztratili oba naše dobré pomocníky, hajného Čámského a Bendu. Oba byli postiženi prostatou, ve věku okolo 80 let. Dost těžko jsme hledali náhradu. Pomohl nám Stržínek z Čísovic, který nám poslal starého lesního od Schwarzenberga Jiskru. Ten po určité

době doporučil Josefa Drába ,mladého kandidáta na lesnickou dráhu. Jiskra se ujal školení Drába , kterého podrobně zaučoval do všech oborů lesnictví.

V té době se projevíly příznaky nevyléčitelné choroby našeho otce, zemřel v roce 1931. Právě jsem maturoval. Ivan byl vystudovaný právník a nastoupil jako koncipient u advokáta Krouského. Sloupské záležitosti (činnost hajného, fořta a majetek) to vše spadlo na mě a na babičku. Na štěstí v lesích panoval v té době klid, klimatické pohromy nastaly až později. Katastrofální sucho nastalo v roce 1937 a potom období těžkých mrazů 1939 až 1941. Tehdy se správy našich lesů ujaly protektorátní orgány. Ty stanovily limity pro jednotlivé druhy dříví , především nám uložily dodávky tzv. vlákniny. Smrkové porosty středního věku (40 až 50 let) , převážně kalamity. Velká část smrkových lesů padla pod vahou sněhu. Např. celé stráně v Tukmině a zadní Haberně.

Chaty

V době, kdy se blížila válka a okupace, stoupal počet zájemců o pozemky v Bojovském údolí na stavbu chat. Tehdy jsem navštívil v doprovodu vedoucího polesí v Klínici majitele panství Zbraslav *Cyrila Bartoně z Dobenína*. Tehdy padlo zásadní oboustranné , protože vlastnictví lesů v Bojovském údolí se dělilo mezi panství Zbraslav a bývalým panstvím Slapy.

Rozhodnutí bylo nepřipustit vpád chatařů do Bojovského údolí. Všichni zájemci byli odmítáni. Jedině ty lesy, které zůstaly v rukou sedláků , se změnilly v chatové osady . Na příklad pod Spáleným mlýnem majitel lesa Tomašovský z Klínce.

Na naší straně byla postavena pouze jedna chata zakladatele skautského hnutí a velkého bojovníka za ochranu přírody , Jaroslava Šimsy. Od něho ji potom koupil pan John , starý skaut a sociálně demokratický pracovník , jehož syn Josef John byl náměstkem ministra sociálních věcí v komunistické vládě , později jako chartista vyloučen. Chata byla odplavena za velké povodně r. 1964 a Johnovi si postavili novou chatu na vyšším místě.

Pohromy

Katastrofální sucho v roce 1931 způsobilo veliké škody na smrkových porostech. Poprvé se zde objevil smrkový kůrovec. Veliké pohromy na porosty byla léta 1939 až 1942 . Byly to nevídaně kruté zimy s velkým množstvím sněhu. Polomy v některých sněhových porostech znemožňovaly přístup na některá místa. Tehdy jsme prodali naležato části těchto porostů jedné firmě , která toto dříví tahala do Měchenic , kde byly vázány vory a dříví plaveno do Německa.

Značné potíže byly s obnovou lesů. Sazenice jsme neměli , zakládali jsme školku. , ale k tomu nedošlo, protože došlo ke znárodnění. V té době sněhové a mrazové pohromy měly velký vliv na stav zvěře. Tehdy úplně vymizeli divocí králíci. Nemohli se dostat k norám. Přemnožily se lišky. Zastřelili jsme 10 až 15 lišek ročně. Hromadně přecházely přes zamrzlou Vltavu ze Sedlčanska.

Nástup do zaměstnání r. 1937

Nastoupil jsem u Berní správy Praha- Vinohrady jako finanční koncipista s tím, že definitivní udělení místa bude záviset na výsledku vyšší důchodkové zkoušky asi za 2 roky. Dostal jsem pracovní možnosti ve všech částech úřadu abych se seznámil s úřadem.: ve výpravně, podatelně, odd. srážkové důchodové daně, a.t.d. Pak teprve jsem byl zařazen jako vyměřovací pracovník do oddělení Vinohrady - Venkov, jehož přednostou byl Němec Prosch. Ten mě každý den zkoušel ze zákona o přímých daních. Byli jsme v budově tabákové režie ve Slezské ulici. Pracovalo se od 7,30 do 14,30. Přednostou byl vládní rada Hansa. V době, kdy jsem nastupoval, mohlo mu být okolo 60 let. Kolem jeho podivínství byla spousta různých zkazek, ale zaměstnanci z něj měli veliký strach. Podle předpisů o státních zaměstnancích mohl přednosta zcela libovolně překládat pracovníky , třeba na druhý konec republiky . Nesnášel, když se mládenci bavili s děvčaty. Většinou je přeložil, aby byli daleko od sebe.

O povaze tohoto pána svědčí tato scéna , kterou jsem zažil při nástupu do zaměstnání. Přestože na dveřích od kanceláře byla cedule " Přednosta úřadu", reagoval naprosto nepochopitelně na oslovení " pane přednosta". Zvedl se ze židle a začal naplno křičet : " Víte, kdo jsem !" Několikrát to opakoval a potom zvolal : " Já jsem vládní rada! A víte, co to znamená ! Asi to nevíte !".

Jeden můj kolega si namluvil pracovníci z téhož úřadu. Jmenoval se Dr. Vaníček a jeho dívka Grundmannová (Němka). Všechno bylo udržováno v tajnosti až na to, že ti dva si zapisovali o svých milostných zážitcích zápisky, a ty se dostaly shodou okolností do pošty , kterou dostal pan přednosta k podpisu. Následky na sebe nenechaly dlouho čekat. Oba byli přeloženi na různá místa v republice.

Rok 1945

Blížící se fronta byla znát na každém kroku. V lesích se objevili partyzáni , kteří měli hlavní sídlo v Brdech , dále němečtí dezertéři prchali na západ. Bylo velmi divné, že Němci udrželi pořádek v zásobování obyvatelstva, takže jsme dostávali mléko, mouku, tuky a.t.d. Velmi těžko jsme se rozhodovali, zda přechod války prožijeme v Praze , nebo na Sloupu. V té době se narodil Jenda. (duben 1945)., a rodina odjela taxíkem , za stavu vysokého ohrožení se strany útočících spojeneckých letadel, na Sloup. K lepšímu zásobování jsem zastřelil srnce v bezprostřední blízkosti naší zahrady. Na Sloupu s námi tenkrát žila rodina Kutilů, která chovala slepice a kozy.

Poprvé jsem zjistil přítomnost Rusů, když jsem jel na kole do Měchenic, kde jsem kupoval cihly na stavbu zahradní chaty. Najednou se objevil na kole jedoucí sovětský voják , a na otázku, odkud pochází řekl, že je Sibirjak. Bylo to pro mě veliké překvapení. Hromadně se objevili jezdci na koních, vtrhli nám do zahrady, otevřeli dveře od budovy , do dveří strčila kobyla hlavu a jezdec vykřikl: " Zděs budět kapitan !"

Vstup do naší aleje byl pod ochranou stráže. Když jsem se vracel z vlaku, bylo mi bráněno dostat se k nám, snažil jsem se mu vysvětlit, že tam bydlím on mávl rukou a vykřikl : Možno !

V té době jsem dostával stále nový a nový tabák, který jsem kouřil ve fajfce. Do Sloupského dvora proudili lidé pro maso , zabíjely se tam krávy , a lidé si chodili pro dršťky. Vnitřnosti nechávali Rusové na hnojišti, takže si to lidé mohli rozebrat. Vlak do Davle ještě nejezdil, v tunelu bylo ještě pracoviště Němců. Od vlaku jsem chodil z Měchenic, údolím Dolečku , odtud k Šerpinám a odtud ke Sloupu.

Ruští vojáci měli vši. Dostaly je obě holčičky, Liduška a Olinka, a obě babičky.

V řezárně měli vězení pro Vlasovce, které popravovali, a pro zloděje. Vojáci hromadně kradli drůbež, kola, atd. Lidé chodili si stěžovat a vojenský pracovník , který o tom rozhodoval, sídlil v jídelně a tlumočnickem byl Ivan.

8- 10. května 1945

Ve vile sídlil kapitán a další pracovník, který rozhodoval o náhradách za ukradený nebo zničený majetek zdejších občanů. Samozřejmě z toho vznikla veliká agenda. Od rána už lidé čekali na projednání své kauzy.

Chyběl jakýkoliv kontakt s Prahou. Bylo to až 10 května, kdy jsme se dověděli, že do Prahy pojede první vlak v 8 hod. Rychle jsem doběhl do Měchenic , kde stál na nástupišti vlak o 3 vagonech , doslova nabitý lidmi. Ten vlak bral pouze lidi, kteří byli důležití pro provoz v Praze. Přistoupil jsem k vagonu a volal jsem : " *Jsem finanční komisař, pusťte mě také !*" Byl jsem okamžitě vpuštěn, ale musel jsem jet na střeše vagonu. Do Vršovic, kde bylo moje působiště, (berní správa) jsem dojel v pořádku. , a odebral jsem se na bývalé působiště. Byl tam absolutní chaos. Z nesouvislých řečí pracovníků bylo jasné, že osazenstvo vyhodilo přednostu a současné pozvalo pracovní čtyři skládající se hlavně z Němců, aby vyčistili objekt. Bylo vidět , že za daných okolností tam pro mě není žádná práce a odešel jsem na Vinohrady navštívit advokáta Dr.Doskočila. Ten mi popsal zhruba situaci v Praze a vysvětlil, že se ještě na různých místech střílí, zvláště ostřelovači střílejí s kostelních věží. To jsem na vlastní oči viděl, jak jednoho ostřelovače chytil a odzbrojil sovětský voják.

Doma v pražském domě byla v několika patrech rozstřílená okna a menší škody .Navštívil jsem i ředitele Škodovky (v Turecku) Bolschwinga a ptal jsem se ho , jestli má oprávnění zde bydlet.Vysvětlil, že jedná o přestěhování své rodiny do Rakouska, a to s rakouským konzulem Markem. Spolu s rodiči tam bydlela jejich dcera. Druhá dcera byla nezvěstná. Tu odvedli někam na práci.

Vzpomněl jsem si na upozornění svého strýce Dr. Svobody , abych v případě nezbytné potřeby v souvislosti s novou prací na Berní správě se obrátil na vedoucího pracovníka min. financí Dr. Kozáka. S tímto Dr. Kozákem jsem hovořil a vysvětlil jsem mu situaci na Berní správě ve Vršovicích. Asi po 14 dnech jsem dostal pokyn mě tlumočený přednostou , abych se dostavil na min. financí , že tam budu vyřizovat neodkladnou práci.To se stalo 25. Července 1945 a od té doby jsem tam pracoval.

Během léta byly armády Malinovského staženy z našeho území.

Ve Sloupu na pasece kolem roku 1960. Zleva: Lida, matka, Olga, Jan

Nástup na Ministerstvo financí

Na základě výzvy , kterou jsem dostal prostřednictvím přednosty Berní správy, jsem navštívil osobní oddělení Min. financí (Dr Lehkoživa) který mě informoval že budu pracovat v rozpočtovém odboru. Poslal mě na sekčního šéfa Fialu který mě odkázal na vedoucího oddělení Jána Galandu. Ten se mnou pohovořil a odkázal mě na bližší informace o mé práci Rudolfa Macha. Byl jsem umístěn v přízemí spolu s více pracovníky.

Ministerstvo financí

Davle-Sloup a okolí, vývoj lesních porostů od konce 19.století

Nastoupil jsem dne 27. Července . V té době státní rozpočet neexistoval a teprve se začínalo od píky. Připravoval se rozpočet na rok 1946 . Na úseku ministerstva výživy jsem navázal úzké styky s pracovníky tohoto ministerstva. Bylo nutno obnovit skutečný stav z kterého se mělo vycházet. Předpokládalo se vytyčit jednotlivé úseky hospodářství a perspektivy na příští rok. To všechno vyžadovalo mnoho práce. Postupně jsem si zvykl, že něco takového jako úřední hodiny prostě neexistuje. Náš sekční šéf Fiala byl odborník na slovo vzatý a člověk slušný a charakterní. Na stole měl zařízení, které když se uvedlo do chodu, znělo jako siréna slyšitelná po celém patře a znamenalo, že nikdo nesmí odejít. Konaly se jen podle pokynů schůze " dědečků" , kde se stanovily pro každého pracovníka konkrétní úkoly. Brzy na to jsme navázali spojení s Nejvyšším kontrolním úřadem a později také zástupcem Národního shromáždění. S těmito orgány bylo třeba stále spolupracovat.

Kanoistika

S kanoistikou jsem začal v roce 1939, kdy moje švagrová Eda , jejíž bratr odjel do Anglie, hledala na kanoi, kterou zde zanechal, háčka. Samozřejmě jsem vůbec nevěděl o co jde, a když jsem po prvé na kanoi jel, hned jsem se převrátil. To se odehrávalo v loděnici " Varjag" na Smíchova . Pak jsem se tam častěji zdržoval , tam také přicházela moje budoucí manželka Lída. Pamatuji se, jak jsem ze zvědavosti pozoroval Lídu, jak se blížila ke břehu , aby skočila do vody. Byl jsem velmi zvědav, jestli umí plavat. Ona se rozběhla a elegantně skočila do vody a já jsem ji pak následoval. Tato skupina kanoistů pořádala každou sobotu zájezd na Vltavu nedaleko Živohoště. Přenocovalo se na nedalekém ostrově a odtud se jelo do Prahy. Jediná překážka na cestě do Prahy byla Vranská přehrada. Na ostatních místech dnešních přehrad byly peřeje. Účastnil jsem se jednoho takového zájezdu. Bylo to okolo velikonoce. Tento zájezd znamenal pro mě otřesné zkušenosti. Začalo to už v noci, kdy jsem ve stanu ucítil že mám nohy ve vodě. Rychle stoupala voda. Většina účastníků pakovala narychlo své věci a odjížděla pryč. Jeli jsme do Živohoště a tam jsme dostali nejnovější informace o povodni . Bylo nám doporučeno okamžitě odjet, protože voda rychle stoupala.

Přivázali jsme všechno, co jsme měli s sebou , včetně obuvi, tepláků, pláště , atd. k lodi, sedli do lodě a jeli jsme směr Svatojánské proudy. Minuli jsme Moráň a z dálky viděli obrovské peřeje , do kterých jsme vletěli. Samozřejmě nás zalila voda , kanoe se obrátila a unášely nás obrovské vlny. Dívky (Lída s Márinkou) se zachytily na převrácené kanoi. Já jsem měl pouze v ruce pádlo a rychle jsem plaval naznak na druhý břeh. Tam jsem uviděl dosti daleko plovoucí kanoi s dívkami. Běžel jsem co jsem mohl asi 1 km cesty a přiblížil se ke kanoi , protože voda tekla pomaleji. Tam jsem skočil do vody a plaval ke kanoi . Chytil jsem ji a snažil jsem se ovlivnit plavbu lodě směrem na břeh, což se mi nepodařilo , kanoe se mi vytrhla , a musel jsem opět na břeh a dát se do běhu po březní komunikaci a pak jsem se vrhl do vody. Mezitím se kanoe přiblížila ke břehu , já jsem se vší silou opřel nohama o dno a obrátil jsem kanoi špičkou ke břehu , a tam už jsme se dostali všichni na břeh.

Dívky byly velmi promrzlé. Podle informací, které jsme dostali od trampů, měla voda 7 stupňů. Nás se zmocnili trampové, dopravili nás do chaty, tam nás prolévali rumem a horkým čajem. Asi po 2 hodinách jsme byli schopni nastoupit cestu do Prahy. Dívky ovšem nechtěly ani slyšet, že by opět měly cestovat v kanoi . Náhodou se tam dostal kajak, který připlul seshora, kajakář pustil dívky do kajaku a sám plul v kanoi, kterou jsem řídil já. Po prvé jsem byl v pozici kapitána. Takto jsme dopluli do Štěchovic, tam jsme si dali v restauraci oběd, a nastoupili cestu do Davle. Z věcí, které uplavaly, byl pěkný kabát do deště a střevíce. Já jsem měl na sobě pouze tenisky.

Navázal jsem kontakt s Lídou a rozhodli jsme se koupit kanoi. Koupili jsme ji od Dr. Eliášové za 250 Kč včetně krákorce v loděnici Řepa - Šlégl v Bráníku.

Ministři financí

Vavro Šrobár

- staříčkový pán, který o financích neměl ponětí a sám říkal, že tomu nerozumí. Když šel do vlády, dal si sepsat podrobnou informaci, co má říkat, případně tam nic neříkat. Protože to byl jediný Slovák, tak Ján Galanda, původně Slovák z Martina, který sloužil ve finanční správě v Čechách, naposled jako odborový rada, byl určen na vedoucího rozpočtového oddělení 1/4, kam spadal rozpočet ministerstva výživy, zemědělství, Státní lesy a statky., a některé další méně významné organizace. V tom oddělení pracovali 2 referenti, vedoucí a sekretářka. Od samého začátku jsem pracoval na tomto oddělení na úseku min. výživy a na úseku zemědělského výzkumu (Průhonice).

Jaromír Dolanský

(Po volbách 1946)

KSČ. Nebylo patrné, že by byl aktivní. Místo něj vykonával funkci ministra ing. Spáčil, dosud ředitel Masarykových domovů v Krči. Byl velmi agilní a kladl veliké nároky na všechny pracovníky.

Kabeš

Dosud pracoval v peněžnictví. Jeho kariéra končila katastrofou, která se označovala jako "peněžní reforma". Okradení lidé se někde bouřili. Velmi brzy vše utichlo a nastoupil někdo, kdo s reformou nemohl mít nic společného, protože pracoval v zemědělství.

Julius Ďuriš

Můj šéf Jan Galanda byl údajně jeho spolužákem a velmi často spolu hovořili maďarsky. Je velmi těžko popisovat hrůzovládu tohoto muže. Hrubost, arogance, bezohlednost. Hlavní, co chtěl vědět, kdo to zavinil. Jeho hrůzovláda trvala celých 10 let. Můj šéf Dr. Cirkl dostal za trest, že něco neuměl vysvětlit, naučit se něco nazpaměť z publikace "Marxistická ekonomie." Pečlivě se učil po úředních hodinách, aby byl připraven, kdy ho Julius vyvolá. Nakonec k tomu vůbec nedošlo, protože mezitím došlo na nejvyšších místech k rozhodnutí o odvolání ministra Ďuriše.

Ministr Sucharda

Velmi slušný člověk. V té době jsem zažil těžkou operaci levého ramene a dlouhou dobu jsem byl vyřazen z práce. Během té doby se objevily pokusy o reformu ekonomického zřízení. Četly se i překlady z polštiny. Pamatuji si, že jsem se zúčastnil veliké schůze. Předmětem byla údajně reforma školství. Během diskuse, které se účastnila většina politiků a ekonomů, např. Ota Šik, který podával velmi podnětné návrhy na ekonomickou reformu. Ale koloval o něm vtip, jaký je rozdíl mezi Otou Šikem a Jánošíkem. Jánošík bohatým bral a chudým dával, Šik prý obráceně.

Z této schůze jsem šel domů pěšky spolu s náměstkem Machačkou. On mi vyprávěl, jak byl na schůzi UV u Dubčeka, který byl novým vedoucím strany. Z těchto schůzí vyplynulo, že nejde jen o reformu školství, ale celého státu. Tyto informace u mě vzbudily naději na lepší časy.

Politický život byl ve znamení bojů mezi " konzervativci " a pokrokovými. Heslem Dubčeka bylo " *Socialismus s lidskou tvář* ". Změny u nás měly mezinárodní ohlas , zvláště v Německu, sbíraly se podpisy. Ohlas sovětského vedení na sebe nenechal dlouho čekat. Byly ohlášeny manévry na různých místech republiky , označovalo se to jako vojenské cvičení.

Zajímavá v té době byla návštěva maršála Tita v Praze, který jediný ze zahraničních politiků naše vedení důrazně varoval před konfliktem s SSSR. Zdá se , že Dubček toto varování podceňoval.

Dne *21. srpna 1968* ráno máma přišla z nákupu a sdělila mi, že tady po ulici jezdí tanky, na dotaz, či jsou to tanky, neuměla odpovědět. Potom jsme už dostávali úřední i neúřední zprávy o intervenci. Několik dnů nefungoval telefon, ani doprava. Neměli jsme spojení s Pískem.

Na cestách

Cesta do Francie 1930

Jel jsem s Ivanem³¹ do Paříže na koloniální výstavu. Všechny francouzské kolonie tam měly svůj stánek , a právě v době, kdy jsme tam vstoupili, byl uvítán marocký sultán. V každém tom stánku byla kavárna nebo restaurace , obsluhovaná barevnými číšnicemi. Byly velmi atraktivní. Hledali jsme československý pavilon, konečně jsme ho našli, jmenoval se "U lidožrouta". Lidé chodili okolo a dívali se na československé lidožrouty. Večer jsme šli do opery , která byla nedaleko nádraží, na představení Verdiho opery " Othello". Před vchodem do opery se shromáždila spousta Čechoslováků, kteří nebyli vpuštěni dovnitř , protože neměli náležité oblečení. Když se vstupovalo dovnitř, muselo se šestkrát někomu zaplatit spropitné (pour boir). Opera byla krásná. Následující den jsem odvedl Ivana na nádraží a rozloučil jsem se s ním, prohlížel jsem si reklamní nabídky na návštěvu různých francouzských míst. Vybral jsem si Zelenou riviéru - Smaragdové pobřeží. Hlavním centrem je St. Malo. Rozhodně jsem neprohloupil, byla tam spousta zajímavých věcí. Těsně u pobřeží jsou 2 ostrovy, které patří Anglii, Jersey a Guernsey. Tam se ubytovali největší boháči Anglie. Plavba z pobřeží trvala asi 40 minut. Dalším velmi pěkným místem je Mont St. Michel. Je to ostrůvek, který je po několik hodin denně součástí pevniny. Je tady obrovský příliv a odliv, největší v Evropě. Dopoledne okolo 11- 12 hodin sem najednou vrhne moře a lidé, kteří tam nechají auto, se s ním mohou rozloučit. Moře ustoupí až v odpoledních hodinách. Na tom ostrově je velmi starý klášter, na jehož vrcholu je socha archanděla Michaela v brnění a s mečem. Další pozoruhodností je stále běžící elektrárna na příliv a odliv.

Když jsem si prohlížel elektrárnu , všiml jsem si loď, která vypadala jako vltavský kolový parník. Parník čekal zřejmě na příliv, aby mohl bez nákladu projet ústím řeky, která teče do moře. Vstoupil jsem na tu loď a začal jsem se bavit s jednou paní, která hrozně nadávala na Angličany, jací jsou zloději. Za války byli u ní ubytováni 2 angličtí vojáci , kteří ji hrozně okradli , zatím co Němci prý byli hodní. Začal jsem se s ní hádat, ale viděl jsem marnost svého počínání. Seznámila mě s jednou venkovankou, se kterou jsem pak jel asi 3 stanice proti proudu řeky.

Ona vystupovala, já jsem šel s ní, ona mě uvedla do zemědělské usedlosti , ležící dost vysoko nad údolím. Spatřil jsem několik postav , které pracovaly na poli. Byly tam 2 starší paničky a 2 chlapci. (asi 10 - 12 let). Viděl jsem, že mají posekaný ječmen na řadách a obrazejí ho vidlemi. Tak jsem se chopil vidlí a začal jsem pracovat. Později, když mě viděli pracovat, mysleli si, že mě poslal na práci sám Pán Bůh, Když jsme to rozházeli, dovedli mě k mezi, na které stál soudek, z něhož mi načepovali nápoj, který pili (jablečné víno) . Oni se rozešli, ty 2 paní šly pást krávu a několik koz, a chlapci běželi do města. Seděl jsem tam sám. Potom přišla paní, zavedla mě do domu, a v jednom výklenku ustlala postel. Ukazovala mi sošky, rodina byla velmi zbožná. Vyprávěli mi, že jejich otec je toho času u Islandu na lovu ryb, a že se vrátí až za několik týdnů. Pak mi říkali, že jim patří veliké stádo ovcí , ale ty že jsou svěřeny nějakému bačovi , který je přivede až na podzim. Potom se sešla celá rodina a byl jsem vyzván , abych se zúčastnil večerní motlitby. Pro mě jako bezvěrce to byl problém. Nepozorovaně jsem něco mumlal a oni mysleli, že se modlím. Když mě přinutili k tomu., abych to přeložil do francouzštiny, přišlo se na to, že se modlí stejně jako my (Otče náš).

---

³¹ Tátův starší bratr, nar. 1906

Ráno jsem absolvoval totéž (ranní motlitba). Vyprávěli mi, že právě v té době se modlí také jejich otec, rybář u Islandu. Jinak jsem pokračoval dál v práci na farmě . V neděli jsme šli na výlet do okolí , kde se nacházely menhiry. Ten pobyt utekl jako voda a musel jsem se rozloučit a odjet do Prahy. Rozloučení bylo velmi dojemné, Paní plakala a nabádala mě, abych se každý den modlil.

Došel jsem na St. Molo, vyzvedl na nádraží své zavazadlo a zeptal se na spojení do Prahy. Náčelník nebyl v rozpacích ani minutu a sdělil mi, že přijedu do Prahy další den v 8 hodin ráno.

Jugoslávie

Můj strýc Ladislav Svoboda, bratr mé matky, byl velkým obdivovatelem Jugoslávie. Jezdil tam pravidelně každoročně, zpravidla na jaře, a po návratu poutavě vyprávěl různé příhody, které tam zažil. Vynikal také tím, že byl výborný pěvec , byl žákem známého pěvce Mařáka. Na schůzkách s Jihoslovany se vždycky zpívalo. Můj strýc často vykřikoval různá jihoslovanská slova jako „ *Tako dobro kako ljepo, kako vrdlo fino* ”.

Sám jsem se do Jugoslávie dostal pozdě, až po skončení studií , když jsem se rozhodl procestovat Dalmácii od severu k jihu. Bylo to v roce 1935, kdy jsem vyjel vlakem do Rijeky , kde byla hranice s Itálií. Jmenovala se jihoslovansky Rijeka a italsky Fiume. Nedaleko byly známé italské lázně Abazzia.

Neměl jsem vůbec nic připraveno, ani ubytování, jen poukaz na peníze pro banku " *Prva hrvatska ujednica*". Se mnou se pokoušel skamarádit pražský mladík, zřejmě Žid, který toužil po ženách. Přešli jsme hranice do Itálie, kde byla večer veliká promenáda, a prodávala se tam zmrzlina. Za tím Židem se táhly lehké ženy z celé Abázie a on vykřikoval jediné italské slovo, co znal " *Tuti fruti !* " Za námi se táhl zástup lehkých ženštin a bylo těžké najít nocleh, kde by člověk nebyl v noci obtěžován. Využil jsem přechodné nepřítomnosti svého přítele a našel jsem si nocleh v jedné malé plovárně u správce.

Podle jízdního řádu měl odjíždět parník do Dubrovníka v 9 hod. Odjel jsem večer. Cesta do Dubrovníka trvala 2 dny, proto jsem si opatřil kabinu na spaní, 2 obědy a 1 večeři. Po vyřízení těchto věcí jsem byl velmi unaven, tak jsem usnul a probudil se až druhý den ráno. Když jsem vyšel na horní palubu, naskytl se mi krásný pohled na vycházející slunce a moře. Kolem sedmé hodiny volali námořníci, že je připravena snídaně. Vypravil jsem se do jídelního sálu, kde už bylo několik cestujících. Podával se čaj s jakýmsi podivným perníkem. Tam jsem se chvilku zdržel a pak jsem šel pozorovat okolí. Jeli jsme kolem několika severodalmatských lázniček. Okolo 9 hodiny jsme přistáli ve Splitu. Všichni cestující byli připraveni vystoupit a nakoupit si potraviny, protože přímo v přístavu byla tržnice. Nakoupil jsem tam ovoce, hlavně hrozny , a nějaké pečivo.

Podíval jsem se na Diokleciánův palác, byl tam velmi živý provoz na nábřeží, které také sloužilo jako tržnice. Připlouvaly lodě a zemědělci prodávali přímo občanům své zboží. Často se stalo, že spadla mince do vody a ihned se tam vrhlo několik chlapů, kteří mince vytahovali.

Uvažoval jsem o tom, že přeruším cestu a alespoň jeden den si budu prohlížet Split. Skutečně jsem tam zůstal. Obědval jsem v restauraci nedaleko přístavu. Bylo tam několik Čechů, kteří hlasitě nadávali na jihoslovanskou kuchyni a stěžovali si, že dostali průjem. Já jsem toto nepocíťoval a odebral jsem se na plovárnu. Na této plovárně byla skaliska, ze kterých se dalo skákat do vody. Pobyl jsem tam několik hodin. Prošel jsem vnitřním městem. Nocleh jsem našel v hotelu "Praha" nedaleko nábřeží. Hlavní život se odbývá v Dalmácii večer. Nábřeží bylo plné lidí, zvláště námořníků v uniformách. Koupil jsem si velmi dobrou zmrzlinu, a než jsem došel na druhý konec nábřeží, tak jsem ji snědl a koupil si novou. Ještě

jsem asi hodinu promenoval po nábřeží, potom mě zmožila únava, a odešel jsem do hotelu, kde jsem spal do rána.

Ze Splitu jsem namířil na Korčulu. Město Korčula leží v úzkém průlivu mezi ostrovem Korčulou a poloostrovem. Tímto průlivem jezdí velký počet lodí, protože si tím zkrátí cestu do Dubrovníku. Na vysokém ostrohu proti Korčule stojí klášter s posvátnou sochou Panny Marie, kterou všichni námořníci zdraví. Je tam také výstava zázračných úkazů, při kterých Panna Maria zachraňovala trosečníky. Nedaleko je také pozorovatelná, ze které se hlásí přiblížení se nepříteli. (např. Turků)

Ve městě Korčule jsou úzké uličky a starodávné domy, kde prý se narodil Marco Polo. Na okraji nábřeží byla menší plovárna, kam jsem si šel zaplavat. U hlavní brány do města Korčula se večer scházeli místní obyvatelé a diskutovali o politice a místních problémech. Stálým problémem byla voda. Jediný pramen vody byl právě u tohoto vstupu do města a obyvatelé si ji nabírali do konví (živá voda) . Jinak se používá kyšnica , směs vína s dešťovou vodou. Pravidelně jezdícím trajektem je možno se dostat do naproti ležící Orebiče. Nad Korčulou a Orebičem se tyčí Hora sv. Ivana , italsky Monte Vipera (zmijí hora). Zeptal jsem se " Kde je nejlepší víno" a bylo řečeno " V Lumbardě".

Za pobytu v Dubrovníku jsem strávil hodně času na zahradě pana Jozidžiji, kde bylo zralé ovoce smokve (fíky). Bylo odtud vidět až do Itálie. Večery byly překrásné.

Další zájezd do Dubrovníka byl spojen se smutnou událostí , smrtí presidenta Masaryka (r.1937). Všude byly černé prapory a odpoledne se konala tryzna , hrál tam orchestr Dvořákovu symfonii Z Nového světa , " Largo". Tento smuteční akt byl narušen ostudným chováním několika Čechů, kteří tam přišli v plavkách a museli být vyvedeni.

Cesta do SSSR roku 1933

Jel jsem místo strýce Emila³² spolu s Ivanem. Šlo o polooficiální akci , která souvisela s oficiálním uznáním SSSR. Obdobné akce organizoval SSSR v souvislosti se snahou ministra zahraničí Litvinova na převedení SSSR do Evropy. Výpravy se účastnily nejenom naši občané, ale i osoby z Rakouska. Ze známých osobností byl pouze syn Zdeňka Nejedlého Vít Nejedlý hudebník a jeho matka. Během výpravy zmizeli a zřejmě jeli jinam. Jeli jsme vlakem. Převážná většina účastníků byli novináři. Vlak jel do Varšavy , kde byla menší prohlídka města a večere. Já jsem tehdy trpěl velkým záchvatem migrény a zůstal jsem v hotelu ležet. Přišel jsem k sobě až druhý den ráno, kdy výprava odjížděla do SSSR, pohraniční stanice Nĕgoreloje. V této stanici jsme byli napojeni na mezinárodní rychlík , který jel až na Dálný Východ. Vlak byl plný Japonců. Pro ně to bylo nejrychlejší spojení s Evropou. (Tehdy se nelétalo, ani nejezdily autobusy).

Daleko před hranicí, obehanou ostnatým drátem, se jelo bezútěšným krajem močálů a nekvalitních porostů. Po opuštění evropského vagonu jsme byli vedeni k samostatnému útvaru, v němž pracovaly hlavně uniformované ženy , nahánějící hrůzu a odpor. Nějakou dobu se bezvysledně hrabaly v mém zavazadle. Pak jsme byli postupně odváděni do sovětského vagonu (těplušky), kde jsme měli část jednoho oddělení palandy. Vagony byly vybaveny nočním prádlem, a jinými potřebami. Letný pohled do okolí nám ukázal, že vagon je plný válejících se nahých lidí, kteří hráli šachy. Okna se nedala otvírat , takže v poledne všichni trpěli horkem. Větrat se nesmělo, protože po střeše jedoucího vlaku operovali zloději, kteří pomocí háků vytažovali zavazadla. Vagon spravovala jedna žena , která ochotně poskytovala nezbytné služby. Několik vagonů dohromady měl na starosti jeden policista,

---

³² Prof. Emil Svoboda, bratr otcovy matky

který procházel stále po chodbě. Vlák se pohyboval velmi rychle a jízda do Moskvy trvala asi 6 hodin. Po cestě jsme stavěli asi třikrát na velmi krátkou dobu.

Příjezd do Moskvy

Po vystoupení z vagonu se na scéně objevil náš průvodce, který mluvil také německy a češtině rozuměl jen velmi málo. Ten nás seřadil na nástupišti a po představení a seznámení se základními pojmy nás uvedl před budovu, kde čekal autobus. Autobus nás vezl do hotelu, který se nacházel na nábřeží a s přímým pohledem na Kreml.

Před hotelem – poměrně starší budovou – se tvořily zástupy lidí, které si prohlížely vchod do hotelu a snažily se navázat spojení s lidmi, kteří do hotelu vstupovali, nebo z něj vycházeli. Vnitřek hotelu byl celkem dobře upravený, byli jsme upozorněni, že se v hotelu krade, a proto není radno klást obuv před vchod do pokoje, jak je to obvyklé v západní Evropě (na čištění). Vše vypadalo v pořádku až na tu maličkost, že vůbec nebylo možné uzavřít umyvadlo, aby voda hned neutekla, tak se musel do otvoru strčit kus novin apod. Dopoledne jsme měli volno a na odpoledne byla určena návštěva Tret'jakovské galerie. Prošli jsme se okolo Kremle, většina účastníků naší výpravy šla navštívit Leninovo mauzoleum, kde už stála velká fronta. My jsme šli místo toho ulicí, která nedaleko ústila na náměstí, kde jsme zahlédli jeden objekt, který vypadal jako obchodní dům. Zajímalo nás, co tam prodávají. Padli jsme do oka skupině bezprizorných chlapců, kteří nám vytrhli noviny, které jsme právě koupili, a utekli. Jiná skupina se snažila nás opět okrást. Vytáhl jsem několik kovových mincí a ty jsem jim rozdal. Prohlíželi se je a začali křičet, že to jsou čerkeské peníze. Provoz na ulicích stále sílil. Občas se objevila tramvaj ověšená lidmi. Na dotaz, kam všichni ti lidé proudí, bylo nám řečeno, že do práce. Bylo asi 9 hodin. Bylo záhadou, kdy ta práce začala. To vše souviselo se základní reformou času, kdy byla zrušena neděle, a místo ní byl zaveden " *vychodnyj děň*". Týden byl také zrušen a nahrazen " *pětidněvkou*". Ti lidé šli většinou už do druhé práce. Každý musel většinou jít do 2 až 3 zaměstnání denně.

Vraceli jsme se velkým obloukem do hotelu, kde nás čekal oběd. Největším překvapením byla uvařená káva, tj. zrnka zelená kávy uvařená ve vodě. Chtěli nám udělat radost a nevěděli, co se s kafem dělá. K obědu jsme měli vedle zeleninové polévky jakousi pečenou rybu a brambory. Objevil se náš průvodce a sdělil nám, že odjezd do Tret'jakovské galerie bude asi ve 2 hodiny. Do té doby jsme si dali odpočinek.

Po návštěvě galerie ukazovali nám univerzitní město, které vypadalo jako nepravidelné seskupení budov. Byly to moderní budovy.

Dněprostroj

Odjezd byl stanoven asi na 9 hodin. Umístili jsme se do "těplušky", kde už bylo plno lidí, kteří nám radili, abychom nakoupili co nejvíce lahví minerální vody Narzan. Po vypití obsahu je prý možno v železničních stanicích dostat za láhev pečené kuře. Město, postavené okolo vodní elektrárny, tvoří převážně nízké jednopatrové budovy s plochou střechou, na kterých jsme viděli ležet sluníci se naháče. Sama stavba je obrovská a představuje obdivuhodný výkon, uvážíme-li nízký stupeň stavební techniky. Prudká bouře nás zahnila do jakési veliké jídelny, kde nám mohli nabídnout pouze slabý čaj, s nepatrným množstvím cukru, ale zato obrovské množství výkladů dvou průvodců, kde nám bylo popisováno všechno od VŘSR až po budovatelské úsilí splnění pětiletky za 4 roky (2+2+nadšení lidu=5)

Dněprogez

Do Dněprogezu jsme jeli přes Charkov, který byl tehdy hlavním městem Ukrajiny. Slavný francouzský architekt ozdobil toto město ultramoderními stavbami vládních budov. Místní obyvatelé nám tvrdili, že Charkov byl původně určen jako hlavní město Ukrajiny, ačkoliv v Charkově ani okolí žádní Ukrajinci nežili, žijí tam pouze Rusové. Teprve daleko později se stal hlavním městem Ukrajiny Kijev.

Z Dněprogezu jsme cestovali do Rostova na Donu, převážně stepní krajinou. Po cestě je Doněcká pánev. Je to hustě zalidněné.

Rostov na Donu

Rostou budil na první pohled dojem moderního, slušně udržovaného města. Stačila ovšem menší procházka po hlavní třídě, kde člověk viděl samý nepořádek a špínu, a když nahlédl do zcela ojediněle se vyskytujícího obchodu s masem, kde se hemžila spousta much, svůj názor si poněkud změnil. Největší atrakcí města byl *Selmašstroj*, obrovský průmyslový komplex, dostavěný za přispění amerického průmyslu, který vyráběl pro celý Sovětský svaz zemědělské stroje včetně kombajnů a traktorů. Při vstupu do tohoto podniku jsme byli podrobně prohlíženi a jeden průvodce se pokoušel mi sebrat maličký fotoaparát. Dalo mi velkou práci jej zachránit. V tomto podniku pracovalo asi 40 až 50 "šucbidlerů" – členů rakouského levicového hnutí, kteří se po porážce uchýlili nešťastně do SSSR. Mluvili jsme s nimi, byli v nešťastné situaci, protože je nechtěli pustit ven a žili tady v nesrovnatelně horších podmínkách, než v západní Evropě.

Druhý den naší návštěvy jsme se zúčastnili zájezdu do Zernogradu. Byl to obrovský sovchoz umístěný na pokraji stepní krajiny, východně od Rostova. U majestátního vchodu do podniku visela obrovská tabule, kde stálo: "*Čistka k posílení moci vlády a správy.*" Vstoupili jsme do něčeho podobného jako fotbalový stadion, kde bylo přítomno veliké množství lidí, kde právě probíhala čistka. Asi půl hodiny někteří z nás pozorovali průběh této akce. Ředitel podniku byl už očištěn nebo zlikvidován (to se nedalo zjistit) a nastupovali další funkcionáři. Všichni se vyznávali ze svých hříchů a současně pronášeli slavnostní slib k uskutečnění programu $2+2 + \text{nadšení lidu} = 5$ (uskutečnění pětiletky ve 4 letech.) Jeden z průvodců, který nás potom prováděl po okolí tohoto sovchozu, nás ubezpečoval, že se změní celá situace v nejbližší době až se zavede nejnovější technika. Jako zlatý hřeb této techniky mělo být setí obilí z letadel.

Vrátili jsme se do Rostova a další den jsme nastoupili do vlaku, který nás vezl směrem na Kavkaz.

Kavkaz

Mezi námi a Kavkazem ležela široká stepní krajina, jejíž větší část obývali Kalmyci, údajně buddhistického vyznání. Žili jako nomádi. V době, kdy jsme tudy jeli, step kvetla, byl to nádherný pohled. Květy se podobaly kopretinám. Asi po jedné hodině vlak zůstal stát pro jakousi poruchu. Lidé vystoupili z těplušek a dali se do sběru květů. Těmito květy ozdobili lokomotivu i část vagonu. Po příjezdu náhradní lokomotivy vlak se dal opět do pohybu směrem

k místům, kde se zvedal Kavkaz jako obrovská hradba. V odpoledních hodinách jsme dorazili do města, které se tenkrát jmenovalo Ordžonikidze, nyní se mu vrátilo původní jméno Vladikavkaz. Je to důležitý strategický bod pro ovládnutí Gruzie. Z Vladikavkazu totiž vychází stará gruzínská silnice, která vede na Kazbek, druhou nejvyšší horu Kavkazu 5 640m. Ve Vladikavkazu jsme byli přes noc a účastnili jsme se krásného představení džigitovky. Hlavními účastníky byli Čerkesi, známí mistři v jízdě na koních. Druhý den jsme pokračovali v cestě autobusem. Silnice stoupá prudce až do výše Kazbeku k sedlu, které je současně dělicí čarou mezi Evropou a Asií.

Černé moře

Nočním vlakem jsme jeli na pobřeží Černého moře do města Batumi. Po úmorné cestě jsme spatřili krásnou pláž, v zátoce stálo několik cisternových lodí. Všichni účastníci zatoužili se spláchnout v moři, což vedlo k úplné katastrofě. Na povrchu mořské vody byla souvislá vrstva nafty, která ulpěla na těle. Všichni účastníci, kteří se koupali, včetně mě, nevěděli, co mají dělat. Do šatů se nemohli obléknout. A tady jsme viděli rozdíl mezi ruským a našim člověkem. Zatímco naši lidé by asi řekli "co Tě nepálí nehas", ruský šofér jedoucí okolo zajel ihned k nám a benzinem nás opláchl, takže jsme se mohli obléci.

Objevil se průvodce, který nám sdělil, že v 10 hodin přijede loď "Krym", která nás odveze do Oděsy. Naše výprava však chtěla vystoupit dříve, a to na Krymu. Tak jsme nastoupili na loď, usadili jsme se, dostali jsme kabinu v podpalubí, kde jsem si lehl a ihned usnul. Účastníci, kteří usnuli na palubě, byli všichni okradeni. V poledně nás čekal oběd u kapitána loď. Kapitán předsedal stolu a vítal nás. Oběd byl velmi pestrý. Bylo ovoce (broskve apod.), pečené ryby, vepřová pečeně, a potom byl moučník (piroženoje). - moučník s masem. Pilo se k tomu gruzínské víno, červené nebo bílé. Po obědě jsme si chvíli zdřímli, a to v kabině, kde se nemohlo krást.

V odpoledních hodinách jsme trávili čas zábavou s účastníky a zatím loď proplouvala přístavy až ke Kerči, kde začíná Krym. Tam jsem se také seznámil s Emou Kurtievou, se kterou jsem potom několik měsíců z Prahy korespondoval. Byla menší, podsaditá, kulatého obličejce, a mírně asijského vzhledu.

Loď zůstala v přístavu na Jaltě. Jalta je středisko, kde se scházela nejvyšší vrstva carské byrokracie. Mezi vilami carských zbohatlíků byla vila Dr. Karla Kramáře, českého politika, velkého odpůrce sovětského komunistického režimu. Byli jsme umístěni v lázeňském objektu. Navštívili jsme plovárnu, kde jsou přísně odděleni muži od žen, při čemž se nepoužívá plavek, ani jiného koupacího oblečení. Byl tam zaměstnán velký počet strážců, kteří hlídali, aby žádný návštěvník neodplaval dál než 20 m od břehu.

Po vykoupaní jsme šli na vycházku do okolí. Na pobřeží se všude koupala spousta lidí, vesměs bez plavek. Tam jsem se seznámil s jedním Čechem, který hrdě nosil na prsou odznak "Rudý partyzán". Šli jsme s ním kousek po městě a navštívili jeho provozovnu obuvnictví. Stála tam už dlouhá fronta. Opravoval boty bleskurychle a to tak, že díry v botě zalepoval zvláštním druhem lepidla a za tento úkon si nechal zaplatit 50 rublů. Když jsme odcházeli z této provozovny, připojila se k nám nějaká paní a začala vyprávět o tomto obuvníkovi. Údajně nabízí, že převede někoho přes hranice, a po cestě ho zavraždí a okrade. Samozřejmě, tato údajně nebylo lze ověřit. Od té doby jsem si dával zvýšený pozor na tohoto občana.

Nad letoviskem se rozkládá nádherná krajina, lesnatý hřeben Jajla. Jsou to samé jedlové a bukové porosty. Následující den jsme prošli nejpřepychovější částí lázní, která dříve patřila přímo caru a jeho carskému dvoru. Po návštěvě plovárny jsme se připravili na odjezd. Očekával se příjezd „těplochodu“ Krym. Odjížděli jsme směrem na Oděsu. Dostal jsem velký

průjem sa dostal jsem strach , že jsem nakažen tyfem nebo cholerou. Dostavil se jakýsi lékař, který mě prohlédl a dal mi nějaká léčiva. Další dny už to bylo v pořádku.

Oděsa

V dále jsme minuli válečný přístav Sevastopol. Spali jsme v kabině a příjezd do Oděsy byl určen na další den. Večeři jsme měli královskou, předsedal kapitán lodi, který osobně pečoval o pasažéry. Mezi pokrmy převažovalo ovoce a ryby. Moučník byl typicky ruský , piroženoje.

V Oděse jsme šli na procházku po městě. Město působilo tísnivým dojmem, obchody byly špatně zásobeny zbožím, lidé byli zbytečně obtěžováni policií. Bylo nám například dvakrát uloženo, že máme přejít na druhou stranu chodníku. Kulturní život se zdál velmi omezený , z vyvěšených oznámení bylo patrné, že v době, kdy jsme tam dorazili, byly tam pouze dvě kulturní akce, a to výstava opic a film „Geroj“. Ten film byl nabízen na mnoha místech a jiný program nebyl. „Geroj “ byla záchranná akce ledoborce Krasin.

Pozoruhodná byla pláž. V době naší návštěvy silně navštívená a lidé se tam zahrabávali do písku. Snad to mělo nějaké léčivé účinky. Provoz na ulicích byl velmi slabý a s tramvajemi to bylo podobné, jako v Moskvě (lidé visící na schůdkách.)

Kijev

Z Oděsy jsme jeli vlakem do Kijeva. Navštívili jsme Kijevskou Lávr. Je to obrovský klášterní komplex , který se přeměnil na bazar a rozprodej církevního vybavení klášterů (ikon apod.) . Byla tam hromada cizinců , kteří to za babku kupovali. Na hlavní třídě v Kijevě jsme se seznámili s českou rodinou , rodiče a 2 školní děti. Pozvali nás do bytu, a tam jsme pili čaj se suchary. Dali jsme jim své nadbytečné věci, např. punčochy, nátělník. Při výstupu z bytu nás obstoupili 3 policisté v kožených kabátech a naše hostitele odvedli. (Náš hostitel byl pekař, který pracoval v noci a ve dne pracoval jako hlídač na plovárně. Paní pomáhala v okolních domácnostech s úklidem apod.)

Navštívili jsme ještě jeden královský chrám, o jehož historii a vybavení nám podal výklad jeden náš společník. Vnitřek chrámu se přeměnil ve skladiště harampádí a mnoho okenních tabulí bylo vyraženo.

Z Kijeva jsme jeli na polskou hranici, kde nás čekala velmi ostrá kontrola zavazadel. Tím zájezd do SSSR skončil.

Cesta do Salzburgu r. 1938

Jel jsem s Ivanem do Salzburgu. Z nádraží jsme zajeli autobusem na jezero Mondsee. Tam jsme šli na oběd a odtud jsme jeli zubačkou na horu Schlafberg. Bylo pěkné počasí a krásný výhled do celého okolí. Po menší svačince jsme jeli zase zpátky na nádraží, odkud odjížděl Ivan do Paříže. Měl jsem dost času a vyšel jsem si na hrad Salzburg. Vnitřek hradu byl v dosti sešlém stavu. Vyšel jsem na jakousi výsypu přímo nad městem a tam jsem na mapě sledoval tvar města a centrum. Jakási paní se mě ptala na mapu. Chtěla se na něco na mapě podívat, a tak jsme se seznámili. Odvedla mě do veliké zahradní restaurace plné nacistické mládeže. Oběd byl velmi kvalitní, Celé okolí restaurace patřilo ke komplexu budov, kde se konaly pravidelné hudební festivaly.

V odpoledních hodinách jsem odjel z nádraží do Vídně. Ve vlaku jsem měl takovou legrační příhodu, o které se musím zmínit. V kupé, kam jsem vstoupil, se usadila rodina pozůstávající z rodičů a dvou dcer ve věku asi 15 a 18 let. Byl jsem velmi unavený a ospalý, tak jsem ihned usnul. Když jsem se probudil, ležel jsem v náručí asi 18 leté dívky, která tvrdě spala. Byl jsem ve velkých rozpacích a pozoroval jsem ostatní členy rodiny, co tomu říkají. Byli v očekávání, až se jejich dcera probudí. Když se probudila, začali se hlasitě smát, a tak jsem se připojil a společně jsme jeli do Vídně v dobré náladě. Z Vídně bylo dobré spojení do Prahy, kam jsem dojel v pořádku. Pamatuji si jen na menší skandál, když se jedna Maďarka nemohla domluvit s průvodčím a ten na všechno odpovídal „*Nem tudum Magyarum*“. Maďarka byla velmi rozzlobena a považovala to za urážku maďarského národa.

Cesta do Varny r.1937

Pan přednosta³³ mi udělil milost : 2 týdny mimořádné dovolené. „pokud to služební poměry dovolí“. Naše máma mi doporučila, abych jel do Bulharska do Varny, kde Ivan už trávil dovolenou. Obrátil jsem se na Čedok, a tam mi vystavili jízdní doklady na cestu přes celou republiku a východní část Rumunska . Byly to samé hory, a velmi pěkná města, většinou německá (Sedmihradští Němci). Do Bukurešti jsem dojel v poledních hodinách, za hrozného horka. Na nádraží mi doporučili hotel, který byl nedaleko. Tam jsem se ubytoval a šel hledat plovárnu nebo jiné místo . kde bych se mohl vykoupat. Delší dobu jsem hledal a zjistil jsem, že jediná plovárna je v nové čtvrti, kde je možno se koupat za přepychových vymožeností, jako umělé vlny, opalovat se vsedě nebo vleže či v jiné pozici. Neustále jsem si pletl vchod pro dámy a pány, jedno bylo Domei a druhé Femei. Šel jsem do hotelu, ten jsem však nenašel, což u mě vyvolalo hrůzu. Nakonec mi pomohl nějaký důstojník, který mluvil perfektně francouzsky. Když jsem mu řekl, kudy jsem šel, perfektně mi ukázal cestu do hotelu. Tam jsem si dal přepychovou večeři s vínem a ani to moc nestálo. Horší to bylo se spaním. Byl jsem po dlouhé cestě ospalý, ale spát se nedalo, bylo umění usnout. Hrála tam jakási cimbálová muzika provázená zpěvem a divokými výkřiky. Trvalo to až do rána. Ráno jsem se odebral na nádraží a koupil si lístek do Varny. Do Bulharska se jezdilo přes Dunaj přívozem Russé- Ruščuk. Na jedné straně působili rumunští, na druhé bulharští celníci. Rumuni se chovali velmi nerozumně a přísně, a rozřezali mi kufr, protože jej neuměli otevřít . Spustil jsem strašné nadávání a žádal jsem, abych byl spojen s čs. konzulem v Bukurešti. Nechal jsem všechno jak bylo a čekal, až se dostaví nějaký orgán. Asi za půl hodiny se objevila skupina lidí, kteří nesli nějaké náradí. Spravili rozřezaný kufr tak, že na něj nalepili novou desku. V té době se objevil jakýsi muž, který se choval jako můj advokát a požadoval na Rumunech , aby se mi omluvili a dali náhradu.

Čas utíkal a blížila se doba, kdy měl přijet vlak do Varny. Šel jsem na nádraží v doprovodu toho „advokáta“. Ten muž stále nadával na Rumuny, že jsou špinaví, blbí, atd. Nakonec mi zaplatil oběd v nádražní restauraci s bulharskou kuchyní, o které dokazoval, že je mnohem lepší, než to *prasectvo*, co jedí Rumuni. Přijížděl vlak, tak jsem se s tím „advokátem“ rozloučil a sedl jsem si do vlaku, který jel do Varny.

Dráha měla tu zvláštnost, že koleje byly položeny po povrchu terénu a nebyly žádné průkopy, takže ta jízda byla zvláštní. Lidé, kteří přistupovali, byli většinou Turci. Asi po hodině jízdy vlak zastavil v jedné malé stanici, a po delší době čekání nám bylo řečeno, že přednosta této stanice nás pustí pouze tehdy, když mu zaplatíme poplatek za odjezd. Samozřejmě to trvalo dlouho, než vybrali potřebnou částku. Byli tam cizinci, hlavně Angličani, kteří těmto metodám nerozuměli a drze tvrdili, že když mají lístek, nemusí už platit.

³³ Táta pracoval na berním úřadě

Pomalu jsme se blížili k mořskému pobřeží; do Varny jsme se dostali až v odpoledních hodinách. Na nádraží nás čekalo další překvapení. Nebyla vidět žádná motorová vozidla, zato tu byly v dlouhých řadách seřazeny koňské potahy s malými vozíky. Šel jsem k jednomu „taxikáři“ a žádal jsem, aby mě dovezl k hotelu, kde byl Ivan. Žádal ode mě neuvěřitelně vysokou částku, kterou jsem odmítl zaplatit. Čekal jsem asi čtvrt hodiny, potom si to rozmyslel a jel k tomu hotelu. Hrozil, že když nezaplatím, nevydá mi zavazadlo. Přiblížili jsme se k hotelu a už z dálky bylo vidět Ivana, jak sedí u stolu a z dálky mě kynul. Taxikáře zaplatil sám, tak jsem byl vyřízen i s dopravou.

Varna byly státní lázně , velmi kvalitně vybavené, hrálo tam několik kapel, a tanečních podniků. Na pláž bylo možno jít až v 9 hod. Lázně trpěly nedostatkem dopravních prostředků, zejména autobusů, které by mohly jezdit do okolí města. Byly tam krásné pláže a zajímavé vesnice. Zde nezbývalo nic jiného, než taxík tažený kobyolkou.

Cesta do Istanbulu

Ve Varně jsme si objednali cestu do Istanbulu. Měli jsme tam jet asi za 2 dny. Mezitím jsme trávili čas pobytem na pláži nebo okolí. V té době přijela do přístavu italská zaoceánská loď Roma (výtlak asi 20 000 tun). Napadlo mě plavat k této lodi. Začal jsem tedy plavat a asi po 20 minutách jsem zjistil, že se vzdalují od břehu a mířím na širé moře. Bylo to způsobeno silným prouděním vody v zátocě. Propadl jsem panice a volal na plavidla, která jezdila mezi lodí a pobřežím. Jeden člun se nade mnou smiloval. Vytáhli mě z vody a pluli k lodi. Domlouval jsem se dost obtížně s italskými námořníky a žádal je, aby mě dopravili k pobřeží. Odpověděli, že nemají čas, protože budou brzy odplouvat. Žádal jsem pohovor s kapitánem parníku. Když mě k němu dovedli, vysvětlil jsem mu svou situaci. Vysvětlil mi, že musí za 10 minut odplout, a že nemá čas se tím zabývat. Loď pluje do Řecka a nejbližší přístav je Pireos. Pro mě, který jsem měl pouze plavky a nic jiného, to byla strašná perspektiva. Nakonec se nade mnou smiloval jeden plavčík z právě připlouvajícího člunu, a ten mě odvezl na nejbližší místo na pobřeží. Celou tu dobu, co jsem zápasil o svou existenci, seděl Ivan na lavičce a četl nějaké anglické noviny. Můj osud ho zřejmě nezajímal.

Do Istanbulu jsme jeli na bulharské lodi " Car Ferdinand.". Byla to starodávná, velmi sešlá loď, která byla přepracována na plovoucí hotel. V tomto hotelu jsme měli být ubytováni po dobu asi 4 dní. Loď vyjela v 9 hodin a do Istanbulu došla ve večerních hodinách. Na lodi byla smíšená společnost. Ivana zajímaly hlavně krasavice orientálního rázu. Byly to Bulharky, které měly zvláštní zbarvení vlasů , tmavé blondýnky, ovšem byly doprovázeny svými matkami, takže navazování styků bylo složité. Nakonec jsme se přiblížili k pobřeží Bosporu. Objevily se osady s minarety a celé pobřeží bylo poseto pevnostmi s dělostřeleckým vybavením. Náš parník nakonec přistál u jakéhosi pobřeží, které připomínalo nábřeží u Palackého mostu. Pozoroval jsem, když loď přistávala, zvláštní druh zápasu, a to mezi velikou skupinou koček a námořníky. Kočky se snažily dostat za každou cenu na palubu lodí. Námořníci na ně šli s dlouhými košťaty a mlácením je shazovali do vody , takže mnoho z nich se utopilo. Blížila se doba večeře. Konala se v lodní restauraci, u stolu bylo asi 20 hostů a předsedal kapitán lodí. Večeře pozůstávala z 12 chodů. Začalo to ovocem, pak uzené rybičky, hovězí polévka, smažené řízky, jakési amolety, atd. Pilo se k tomu víno nevalné kvality. Po večeři odešly skupiny k taneční zábavě, která se vyznačovala strašným rámušem reprodukováné hudby.

Odešel jsem do kabiny a spal až do rána. Většina návštěvníků odcházela do bývalého chrámu Hagia Sofia, nyní mešity. Vnitřek chrámu je obrovský , ale vybavení velmi chudé , srovnáváme-li s vybavením našich barokních kostelů. Je tam plno ikon, které jsou všechny podle jednoho vzoru. Z chrámu jsme vyšli a na návrh Ivana vešli do restaurace, kde měli ke

čtení mnoho novin . Vrchní ihned přinesl ke stolu vodní dýmky a zapálil tabák. Dali jsme si kávu, která, jako ve všech zdejších podnicích, byla výborná. Ke kávě jsme jedli jakési oplatky natřené ovocnou marmeládou. Vzhledem k tomu, že alkohol je zde přísně zakázaný, většina lidí pije různé druhy ovocných šťáv.

Odpoledne se konal výlet na Princesiny ostrovy v Marmarském moři. Jsou tady zbytky rezidencí panovníků Osmanské říše. Ty budovy byly v rozvalinách, a žilo tam ještě několik kleštěnců, kteří žebrali, když viděli cizince. Odtud jsme odjeli do čtvrti ležící na asijské straně průlivu, která je převážně zabraná hřbitovy. Obrovské město mrtvých. Pozoroval jsem nedaleko ležící velmi frekventovanou ulici , kde se pohybovalo obrovské množství lidí a zvířat. Pokud se někde objevil automobil, snažil se troubením vymoci si přednost před zvířaty. Bylo to zajímavé pozorovat. Další den jsme navštívili bazar. Je to tržnice neuvěřitelných rozměrů. Prodávaly se tam zakázané předměty (fezy a alkohol). Potom jsme se vrátili do Varny.

Vodní cesta r. 1946

Bylo léto, bylo celkem stálé počasí, ale vody v korytě Vltavy bylo poměrně dost, takže jsme se mohli v odpoledních hodinách vyplout. Cesta z Lenory byla zatím cestou do neznáma. K večeru jsme dorazili k vesnici, dosud obývané Němci. Dali jsme se s nimi do hovoru a zjistili jsme, že jsou připraveni na odchod v nejbližších dnech. Většina chalupníků se zabývala přenášením svatých obrázků ke kapličky, která byla vzdálena asi čtvrt hodiny cesty. Pomohli jsme jim několik obrázků přenést, byly to většinou Panny Marie. Němci měli v chalupě několik pytlů sena, které jsme použili jako postele na přenocování. Ráno jsme se rozloučili a namířili směrem k Frymburku. V té době tam nebylo jezero, nýbrž točící se řeka. Byli jsme dost unaveni, tak jsme využili přestávky k vykoupaní a k uklizení našich věcí. Pauza asi dvě hodiny. Uvažovali jsme , jak přespíme, nakonec jsme se v nejisté situaci rozhodli, aby nás nechali přespát na četnické stanici, čemuž oni ochotně vyhověli. Rychle jsme usnuli, ale z lahodného spánku jsme byli vytrženi strašným psím štěkáním. Před četnickou stanicí stál četník, a okolo něj několik desítek opuštěných psů, které krmil. Nevím, jak s těmi psy bylo naloženo, protože jsme usnuli a ráno nebylo po psech ani slechu. Problém byl dostat se do Vyššího Brodu³⁴ pomocí nějakého auta. Měli jsme štěstí , protože se objevil vojenský transport , který nás naložil a odvezl do Vyššího Brodu. Zjistili jsme., že je nedaleko Čertových proudů mlýn, kde je možno se ubytovat. Mlýn spravoval jako mlynář pan Černý. Poměry byly takové, že ten Černý se podobal majiteli otroků, kteří na něj pracovali. Bylo to několik německých rodin. S velikou obavou očekával odsun Němců, protože potom ztratí pracovní síly.

Klášteř ve Vyšším Brodě byl zavřen, byl tam pouze hlídač. Jinak většina Němců už byla pryč, odešli ještě dřív, než došlo k organizovanému odsunu. Připravili jsme se k odjezdu a pan Černý nás přemlouval, abychom si odvezli osmiveslici, kterou tam nechali američtí vojáci. Při startu se mi stalo neštěstí – rozřízl jsem si chodidlo na pravé noze. Hodně jsem krvácel. Nakonec mě odvezli k německému lékaři , který mi ránu sešil. Protože cesta s raněnou nohou by byla pochybná, rozhodli jsme se hledat pomoc. Našel se asi 16letý mladík, který si sbalil věci a jel s námi. Doprovázel nás až do Českých Budějovic. Bylo strašné horko, a proto jsme se utábořili u Zlaté Koruny. Pak jsme jeli až do Hluboké, kde jsme měli schůzku s Márinkou Schlesingrovou. U Hluboké jsme čekali několik dní, než se Márinka objevila. Pak jsme asi po 2 denním táboření v Hlubocké oboře jeli směrem do Prahy. Byl to veliký problém vzhledem

³⁴ Kolem nesjízdných Čertových proudů

k horku a slunečnímu záru. Za soutokem s Otavou u Letoštic jsme zřídili tábořiště, které bylo velmi výhodné – byla tam voda.

Márinka chtěla pořád ležet a spát. Došlo ke konfliktu, nebylo možné se dohodnout, a také rána na noze mě nutila jet co nejdříve domů. Po prostudování mapy jsem se dal na pěší túru k Čimelicům. Po cestě jsem potkal autobus, který mě odvezl do Písku. Odtud jsem nastoupil cestu vlakem a v odpoledních hodinách jsem se dostal Davelským Pacifikem³⁵ do Davle a šel za našim známým Dr. Košťálkem. Ten právě vytrhával německému vojákovu zub, což bylo provázeno hrozným řevem.

Ve večerních hodinách jsem se dostal domů do Sloupu, kde byla babička a celá rodina.

Návštěva Itálie (září 1968)

U nás na Letné byla ubytována indická studentka a k ní se připojil její bratr. Měli odjíždět v příštích dnech z Evropy, a tak jsme je požádali, aby se zastavili v Římě a vyřídili Lídiným přátelům³⁶, že pro politickou situaci nebudeme moci přijet. Situace se ale rapidně zlepšila a hranice zůstaly prakticky otevřené, takže odjet do ciziny nebyl problém. Dali jsme se tedy na cestu přes Vídeň do Říma. Do Říma jsme přijeli ve večerních hodinách. Lída telefonovala z veřejného telefonu u nádraží, ovšem adresáty nezastihla. Nikdo se nehlásil. Přesto jsme se rozhodli odjet taxíkem na adresu našich přátel. Na té adrese se nikdo nehlásil, takže bylo jasné, že nejsou přítomni. Správce domu, člověk zřejmě velmi agilní, našel adresu dcery Topiho³⁷, která nám poslala klíče od bytu.

Odebrali jsme se tam a našli jsme tam pokojíček, do kterého jsme se usadili. Druhý den se dostavila dcera Topiho, která současně už informovala své rodiče o našem příjezdu.

Vypravili jsme se na cestu do Paganiky autobusem. Byla to dosti složitá cesta, museli jsme přeseďat, po cestě jsme si koupili nějaké potraviny a na autobusové zastávce už stál Topi a čekal nás. Naložil nás do auta a odvezl domů. Sídlo, které patřilo Topimu, bylo velmi zajímavé. Byla to starší stavba na vysokém kopci nad městem a vypadala jako hrad.

Samozřejmě Lída měla mnoho příležitostí podrobně se pobavit se svými přáteli, zjistit jejich situaci a vysvětlit, jaká situace je u nás. Všichni byli informováni o vpádu sovětských vojsk na naše území a obdivovali se způsobu naší obrany proti obrovské přesile. Druhý den jsme jeli podzemní drahou do přístavu starého přístavu Ostie, který leží u Říma na pobřeží. Voda v něm byla tak špinavá, že se tam nedalo koupat, tak jsme si sedli do dalšího vlaku a jeli několik kilometrů dál. Lída tvrdila, že tam bývaly lesy. Voda byla poměrně čistá, ale lesy nikde. Jen několik suchých stromů uprostřed skladů a fabrik. Po vykoupaní jsme pobýli chvíli na sluníčku a jeli zpátky.

Druhý den byl vyhrazen návštěvě kulturních památek. Člověk však nevydrží celé dny chodit. Tak jsme našli útočiště v krásném parku uprostřed města. Villa Borghese je jediné místo, kam se milenci mohou schovat, když mají schůzky. Jinde to není možné.

Jeden den jsme šli také do papežského sídla. Je to u jezera, kde jsou rezidence a nákladné rekreační stavby boháčů. Do jedné takové rezidence jsme vnikli bez povolení a se strážci jsme se bavili o invazi vojsk na naše území. Oni byli tak dojatí, že nás nechali se tam vykoupat. V odpoledních hodinách jsme vyšli ven a v nedalekém cukrářství jsme si dali pizzu. Potom jsme šli do kopce po silnici. Auta, která nás míjela, se divila, že jdeme pěšky. Museli jsme jim říkat, že jsme havarovali s autem. Nějací hodní lidé nás dovezli k veřejným dopravním prostředkům. Mezitím už byl večer a vrátili jsme se do svého bydliště. Jedli jsme konzervu.

³⁵ Posázavským Pacifikem, trať Vrané n/Vltavou - Čerčany

³⁶ Matka studovala před válkou v Itálii a po dlouhé době navázala spojení se svou italskou kamarádkou

³⁷ Manžel matčiny kamarádky

Jeden den jsme vyhradili na prohlídku vatikánské galerie, která je velmi rozsáhlá. Zahraniční návštěvníci se zpravidla omezí se na vybrané obrazy a jejich autory. Prohlídky ostatních nepřicházejí v úvahu, je jich tu příliš mnoho. Další den jsme jeli k moři autobusem a potom podzemní dráhou.

Po dvou týdnech pobytu v Itálii jsme se vrátili domů.

Doslov

Ing. Jan Matys

Lesy a polnosti v okolí Davle byly původně součástí Slapského panství. V době První světové války (v roce 1917) koupili Sloupský dvůr a přilehlé pozemky bratři Jan a Václav Matysovi z Malé Hraštic. Zatímco Václav hospodařil na Sloupském dvoře až do kolektivizace v padesátých letech, můj dědeček, Dr. Jan Matys, si ponechal lesní pozemky. Bývalou hájovnu č.p.30 nechal přestavět na letní sídlo³⁸.

Dědeček byl za války zapojen do protirakouského odboje a svůj majetek proto nechal převést na svou ženu Annu, aby nebyl v případě prozrazení zkonfiskován. Jako právník se angažoval při vytváření státní správy 1.republiky jako ministerský rada a také obchodoval. Předčasně zemřel v roce 1931³⁹. Po roce 1948 byl lesní majetek zestátněn, rodině Matysů zůstala vila s hospodářskými budovami a nejbližší okolí.⁴⁰

Po smrti hajných Bendy a Čámského se stal hajným ve Sloupu Josef Dráb, po něm převzali žezlo Jiří Dvořák (se sídlem v Klínci) a správce polesí Ing.Jiří Zika, který působí v Sloupských lesích dodnes.

Můj otec, JUDr. Vladimír Matys (26.4.1912 - 20.6.2008) vystudoval reálné gymnázium na Novém Městě pražském a práva na Karlově univerzitě. Kromě studijních povinností nasával od mládí lesní moudrost pod vedením zkušených hajných - Čámského a Bendy⁴¹. Otec byl výborným lovcem, často býval „králem honu“. Osobně se také účastnil výsadby porostů, zejména na svažitých pozemcích, kde se musela ke stromům vozit půda. Pokoušel se změnit složení porostů ve prospěch listnáčů, avšak jeho snahy byly mařeny dobyt看em, který se tehdy často v lese pásal⁴².

Později se otec začal věnovat také kanoistice a na vodě se seznámil s mou matkou. Válečné období muselo být pro otce i členy rodiny velice dramatické. Ve sloupské vile bydlela babička se služebnou, moji rodiče a strýc Ivan s ženou Editou, která byla židovka a vlastně se tu skrývala. Bydlela tu také rodina Kutilů. Nad okapem verandy byla natažena anténa, otec poslouchal celou dobu Londýn a měl o situaci na bojištích dobrý přehled. Během války se narodila sestra Lída (1941), Olga (1943) a já (Jan) (duben 1945). Byla to navíc doba krutých mrazů a přírodních kalamit⁴³.

³⁸ Přestavbu navrhnul a řídil architekt Jan Koula, který projektoval m.j. Čechův most v Praze. Objekt na samotě uprostřed lesů, který má styl lidové architektury, nazýváme „vila“. Jako hájovna sloužil potom objekt č.p.20 ve Sloupu. U vily bylo malé hospodářství. Rodina Dr. Jana Matyse bydlela v Praze na Letné.

³⁹ Na smrtelné posteli zastihly dědečka volby. Jelikož byla tehdy účast ve volbách povinná, rodina musela zaplatit pokutu.

⁴⁰ V devadesátých letech získal otec část babiččiných lesů v restituci

⁴¹ Hajný Benda byl rovněž kazatelem Českobratrské církve evangelické, jejíž sbor ve Hvozdnici pomáhal zakládat

⁴² Dědeček nechal obehnat les plotem ze silného drátu; na zbytky drátů ve kmenech stromů lze dosud občas narazit

⁴³ V Sloupských lesích byly také ukryty zbraně jedné odbojové organizace

Po studiích otec těžko hledal místo; nakonec nastoupil na berní správu, kde zdaňoval m.j. i Václava Talicha⁴⁴. Od osvobození v květnu 1945 až do odchodu do penze v roce 1972 byl pracovníkem legislativního odboru Ministerstva financí.

Otec byl výborný vypravěč, ale psal velmi zřídka. Jeho *Vzpomínky na Davli-Sloup a okolí*, které napsal v polovině šedesátých let, jsou jediným souvislým textem, který jsem od něho kdy četl. Dostal jsem se k nim až v závěru otcova života, kdy jsem u něho bydlel. Otcův strojopis jsem přepsal na počítači a text stylisticky upravil; snažil jsem se přitom zachovat jeho charakteristickou dikci. Otec svolil k uveřejnění svých vzpomínek až po dlouhém přesvědčování. Zkorigovaný text si přečetl a vyškrtl některé pasáže, jinak se zněním souhlasil.

Do nynějšího, rozšířeného vydání jsem zařadil také tátovy pozdější vzpomínky, které zapsala moje sestra Ludmila Kálalová. Z nich je patrně nejzajímavější reportáž z cesty po Sovětském svazu v roce 1930, kdy se tato země poprvé „otevřela světu“. Otec tam byl jako člen československé delegace.

Ve Sloupu, 24. března 2015

---

⁴⁴ Táta vypravoval, jak mu jeho nadřízený přikázal, že mistr Talich musí být zdaněn jako živnostník, neboť jako umělecký šéf opery Národního divadla má velké pravomoci. Ve formuláři, který Talich dostal, byla dokonce kolonka „daň z masa“. Mistr se přiřítíl celý zpocený, jako býval na koncertech. Věc se dala posléze do pořádku.

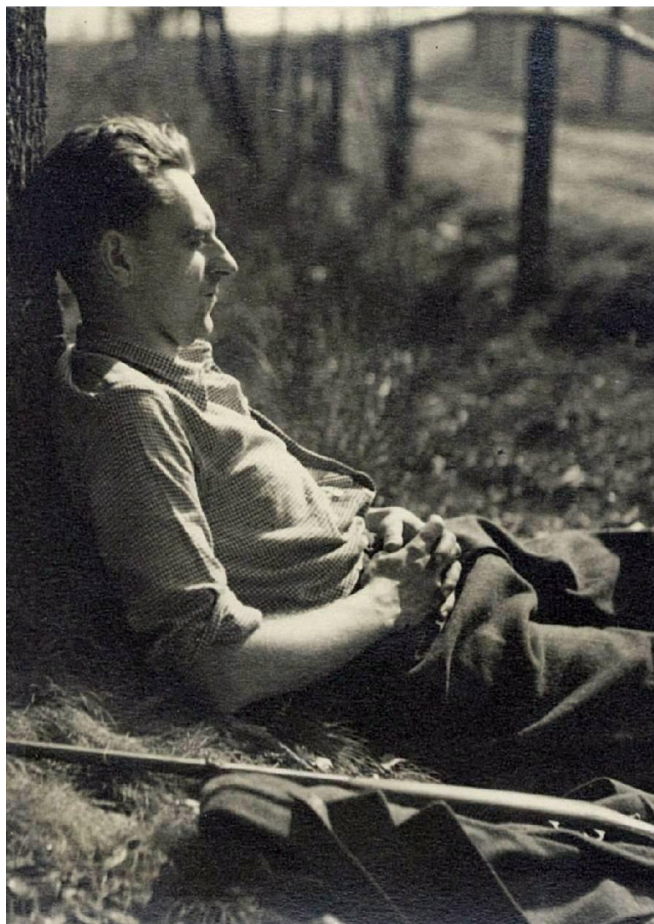
Obrazová příloha

Vila č.p.30 „U Matysů“ ve třicátých letech

Letní pohoda na Bojovském potoce, kolem roku 1955

*Otec se opírá o památný dub, vysazený při narození korunního prince Rudolfa
(dub již neexistuje, zničila ho tracheomykóza)*

Strýc Ivan s Editou, kolem roku 1940

Matysova rodina kolem roku 1960: zleva Lída, matka, Olina, Jan

*Zadní strana obálky: Autor, JUDr. Vladimír Matys, ve svém bytě na Letné, r. 2007
(nar. 26.4.1912 v Praze, † 20.6.2008)*

JUDr. Vladimír Matys:
Vzpomínky na Davle a okolí
Cestopisy z let 1930 až 1968

První část knihy popisuje vývoj lesních porostů, stav myslivosti a život místních obyvatel v okolí obce Davle (asi 30 km jižně od Prahy) v období od konce 19.století až do poloviny 60.let století dvacátého. Jsou tu uvedeny tradiční místní názvy, které souvisejí s někdejší těžbou (rýžováním) zlata v povodí Bojovského potoka. Jsou vyličeny důsledky živelních pohrom (sucho, polomy, povodně) a situace v době Protektorátu a po příchodu Rudé armády. V druhé části knihy jsou popsány autorovy předválečné cesty do Francie, Jugoslávie a Turecka a zejména jeho líčení cesty po Sovětském svazu z roku 1930. Autor popisuje také své poválečné působení na Ministerstvu financí a vodáckou pout' po právě vysídleném pohraničí v roce 1946. Knihu uzavírá popis cesty do Itálie v roce 1968, bezprostředně po invazi „armád 5 zemí“.